

Overzicht van rechtspraak van het Weens Koopverdrag in België¹

Door Romanie Peeters

Sommaire

La Convention de Vienne de 1980: l'état de la jurisprudence belge entre 1992 et 2002.

La Convention conclue à Vienne le 11 avril 1980 sous l'égide de l'ONU a pour objet d'établir une réglementation uniforme sur les ventes internationales de marchandises. Elle supplante les deux Conventions de La Haye du 1er juillet 1964 (LUF et LUVI) ayant le même objet. Cette Convention ne s'applique qu'aux ventes internationales remplissant les critères définis par la convention (caractère international, caractère professionnel de la vente, exclusion de certains objets, distinction du contrat de vente et du contrat d'entreprise). La Convention contient des dispositions relatives à la formation du contrat de vente, aux obligations du vendeur et de l'acheteur et au transfert des risques. Elle prévoit également les recours possibles en cas de violation du contrat par le cocontractant.

Dès avant son entrée en vigueur en Belgique, le premier novembre 1997, la Convention de Vienne était appliquée dans l'ordre juridique belge. Cette Convention s'applique dans sa totalité tandis que ses prédécesseurs, les deux Conventions de La Haye du 1er juillet 1964, ont perdu progressivement de leur importance.

La présente contribution passe en revue la jurisprudence belge relative à la Convention de Vienne de 1980 à 2002. Ceci est d'un intérêt certain dans la mesure où cette Convention est ratifiée par plusieurs de nos principaux partenaires commerciaux.

1. Inleiding

Omwillen van efficiëntie en een vlotte samenwerking vraagt een mondiale markt om een eenduidige, universele regulering voor internationale handelstransacties. Het Weens Koopverdrag² voorziet in een instrument tot unificatie en harmonisatie van een wereldrecht voor de internationale koop van roerende goederen.

1. Dit artikel is tot stand gekomen in het kader van het seminarie Internationaal Privaatrecht gedoceerd aan de Katholieke Universiteit Leuven onder leiding van prof. Dr. H. Van Houtte. Mijn werk aan dit overzicht werd mogelijk gemaakt door de stipte opmerkingen en gedetailleerde raad van Thalia Kruger, assistente Internationaal en Buitenlands Recht aan de Katholieke Universiteit Leuven. Graag dank ik Prof. Dr. Van Houtte en Thalia Kruger voor hun medewerking.
2. Verdrag van de Verenigde Naties betreffende internationale koopovereenkomsten betreffende roerende zaken, gesloten te Wenen op 11 april 1980, goedgekeurd bij Wet van 4 september 1996, *B.S.* 1 juli 1997 (hierna: CISG = *Convention on the International Sale of Goods*).

Sinds kort³ passen 62 landen het Weens Koopverdrag toe; daaronder bijna alle belangrijke handelspartners van België. Japan, Brazilië, India en het Midden-Oosten, evenals binnen de EU, het Verenigd Koninkrijk, Ierland en Portugal, blijven nog steeds de opvallendste afwezigen.

Al vóór zijn inwerkingtreding in België op 1 november 1997 vond het Weens Koopverdrag zijn doorwerking in de Belgische rechtsorde. Vandaag is het CISG onverkort van toepassing en heeft zijn voorganger, de Eenvormige Koopwetten⁴, drastisch aan belang ingeboet. Voor juristen en zakenmensen is het interessant de impact van het CISG te kennen om te kunnen anticiperen op toekomstige problemen. Hierbij is het niet onbelangrijk te beseffen dat het Weens Kooprecht niet altijd aansluit bij de regeling van de koop-verkoop in ons Burgerlijk Wetboek met betrekking tot een overeenkomstig punt (b.v. de ingebrekestelling⁵ en de ontbindingsverklaring).

In dit overzicht van rechtspraak wordt enerzijds de bespreking beoogd van verschillende regels van het Weens Koopverdrag en van zijn specifieke kenmerken aan de hand van hoofdzakelijk onuitgegeven Belgische rechtspraak inzake de internationale koop van roerende lichamelijke goederen vanaf november 1992 tot mei 2002.⁶ Anderzijds is het de bedoeling een idee te geven van de manier waarop de Belgische rechter de CISG-regels hanteert. Er wordt geen exhaustieve uiteenzetting gegeven van alle artikelen van het

3. Op 1 juni 2002 is ook in IJsland het CISG in werking getreden. Vanaf 1 februari 2003 treedt het Weens Koopverdrag in werking voor Israël, vanaf 1 november 2003 voor Honduras. Voor een steeds geüpdatet overzicht van ratificaties en lidstaten van het CISG, zie: [http://www.uncitral.org/english/status/status-e.htm#United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods \(Vienna, 1980\)](http://www.uncitral.org/english/status/status-e.htm#United_Nations_Convention_on_Contracts_for_the_International_Sale_of_Goods_(Vienna,_1980)).
4. Verdrag houdende een Eenvormige Wet betreffende de totstandkoming van internationale koopovereenkomsten betreffende roerende lichamelijke zaken, gesloten te Den Haag op 1 juli 1964, goedgekeurd bij Wet van 15 juli 1970, *B.S.* 14 januari 1971, (hierna: LUF-Verdrag).
Verdrag houdende Eenvormige Wet betreffende de internationale koop van roerende lichamelijke zaken, gesloten te Den Haag op 1 juli 1964, goedgekeurd bij Wet van 15 juli 1970, *B.S.* 14 januari 1971, (hierna: LUVI-Verdrag).
5. Anders dan in het Belgische recht is de ingebrekestelling in het Weens Koopverdrag niet vereist. Art. 59 CISG bepaalt dat geen enkele formaliteit moet worden vervuld of dat de verkoper niet hoeft te verzoeken tot betaling.
6. Voor de onuitgegeven vonnissen en arresten die in dit overzicht worden besproken, kan de lezer terecht op de volgende site van het instituut voor Internationaal Privaatrecht van de Katholieke Universiteit Leuven: <http://www.cisg.be>. Voor meer onuitgegeven rechtspraak over het Weens Koopverdrag, kunnen volgende sites geraadpleegd worden: <http://www.cisg.law.pace.edu>, <http://witz.jura.uni-sb.de/CISG/decisions>, <http://www.un.or.at/uncitral/clout/abstract/index.htm>, <http://www.jura.uni-freiburg.de/ipr1/cisg/title.htm>.

Verdrag. De gekozen rechtspraak en de daarin toepasselijke verdragsartikelen waren de leidraad voor dit artikel.⁷

2. Het overgangsrecht: het Verdrag van Den Haag en de Eenvormige Koopwetten

2.1. Het Haagse Verdrag van 1955

Tot voor 1 september 1999 waren de verwijzingsregels voor het Belgische internationaal privaatrecht met betrekking tot de internationale koop van roerende lichamelijke goederen terug te vinden in het Haagse Verdrag van 1955.⁸ Dit Verdrag had als doel een eenmaking in het verwijzingsrecht te realiseren. In het CISG werd rekening gehouden met de toepassing van het Haagse Verdrag via de impliciete verwijzing in de artikelen 1, lid 1, b) en 7, lid 2 CISG. De in artikel 1, lid 1, b) CISG⁹ vervatte regel verplicht de rechter om via de toepasselijke IPR-verwijzingsregels, die het recht van een verdragsstaat aanwijzen, het CISG te hanteren als toepasselijk materieel recht. Artikel 7, lid 2 CISG¹⁰ laat toe om voor de oplossing van een rechtsvraag, die niet uitdrukkelijk wordt geregeld in het CISG te rade te gaan bij algemene beginselen waarop het Weens Koopverdrag berust. Kan een zodanig beginsel niet gevonden worden, dan moeten de verdragsbepalingen geïnterpreteerd worden aan de hand van het door het internationaal privaatrecht aangewezen nationale recht. Het Haagse Verdrag werd opgezegd met ingang van 1 september 1999.¹¹

2.2. De Eenvormige Koopwetten of het LUF- en LUVI-Verdrag

Naast het Haagse Verdrag van 1955 bestonden de Eenvormige Koopwetten als eengemaakt materieel recht betreffende de internationale koop. Deze twee verdragen gingen het Weens Koopverdrag voor. De wetten golden voor overeenkomsten van vóór 1 november 1997. Met de inwerkingtreding van het Weens Koopverdrag op 1 november 1997 werden de Eenvormige Koopwetten door België opgezegd, in overeenstemming met artikel 99, derde tot zesde lid

CISG.¹² De gelijktijdige toepassing van de beide verdragen in eenzelfde land wordt uitgesloten in het CISG.

2.3. Het Weens Koopverdrag

Sinds 1 november 1997 is het Weens Koopverdrag formeel van kracht in België als eengemaakt materieel kooprecht.¹³ Toch betekent dit niet dat het Haagse Verdrag en het LUF- en LUVI-Verdrag geen enkele toepassing meer kennen. Indien de internationale koopovereenkomst, voorwerp van een huidig conflict, dateert van vóór 1 september 1999, kunnen toch de verwijzingsregels van het Haagse Verdrag – overgangsrechtelijk – toegepast worden. Hetzelfde geldt voor het LUF- en LUVI-Verdrag: een internationale overeenkomst van vóór 1 november 1997, die niet onder de toepassingsfeer van het CISG¹⁴ valt, wordt onderworpen aan het recht van de Eenvormige Koopwetten.¹⁵

De problematiek van het overgangsrecht kan worden geïllustreerd aan de hand van volgend vonnis van 30 maart 1994 van de Rechtbank van Koophandel te Hasselt.¹⁶ In deze zaak vorderde een Nederlandse vennootschap als verkoper de betaling van een Belgische handelaar voor de levering van planten, gefactureerd op 23 januari 1992 en op 3 februari 1992. De rechter besloot via artikel 3 Haagse Verdrag¹⁷ tot de toepassing van de interne wet van de verkoper, *in casu* Nederlands recht en besloot meteen tot de toepassing van de LUVI-regels, zonder voorafgaand onderzoek naar de inwerkingtreding van het CISG. Op 1 januari 1991 zegde Nederland het LUVI-Verdrag op. Ingevolge artikel XII, tweede lid LUVI-Verdrag, trad dit Verdrag op 1 januari 1992 buiten werking. Overeenkomstig artikel 99, lid 6 CISG trad het Weens Koopverdrag voor Nederland in werking op 1 januari 1992.¹⁸ De toepasselijkheid van het CISG geldt voor de overeenkomsten gesloten op of na die datum (art. 100, lid 2 CISG). Cruciaal voor de beslechting van de

7. Volgende werken kunnen eveneens interessant en nuttig zijn: P. Sarcevic en P. Volken (ed.), *The International Sale of Goods Revisited*, Den Haag-London-New York, Kluwer Law International, 2001, 266 p.; P. Schlechtriem (ed.), *Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*, Oxford, Oxford University Press, 1998, 803 p.; H. Van Houtte, *The Law of International Trade*, London, Sweet & Maxwell, 2002, 432 p. en P. Wautelet, *De internationale koop. Bronnen en beginselen*, Antwerpen, Kluwer Rechtswetenschappen België, 1998, 62 p.

8. Verdrag betreffende de op de internationale koop van roerende lichamelijke zaken toepasselijke wet, ondertekend te Den Haag op 15 juni 1955, goedgekeurd bij Wet van 21 september 1962, *B.S.* 29 september 1964 (hierna: Haagse Verdrag).

9. Cf. art. 2 LUVI-Verdrag.

10. Cf. art. 17 LUVI-Verdrag.

11. *B.S.* 30 juni 1999, 24535; Zie hierover: K. Roox, "De vereenvoudiging van het Belgische conflictenrecht inzake internationale koopovereenkomsten ten gevolge van de opzegging van het Verdrag van Den Haag van 1955", *A.J.T.* 1999-2000, 146.

12. Zie hierover: J. Meeusen, "De internationale koopovereenkomsten en overgangsrecht", (noot onder Kh. Hasselt 30 maart 1994), *R.W.* 1994-95, 264, nr. 3; Art. 90 CISG voorziet in een regeling van conflicten tussen het CISG en andere verdragen.

13. Zoals verder wordt uiteengezet, kende het CISG al een ruime toepassing vóór zijn officiële inwerkingtreding in België, via art. 1, lid 1, b) CISG. Voor de inwerkingtreding in andere lidstaten; zie: <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/countries/cntries.html>.

14. B.v. wanneer via art. 1, lid 1, b) geen *lex contractus* kan worden aangeduid, die een nationaal recht is waarin het Weens Koopverdrag is geïncorporeerd.

15. Voor toepassingen van de bepalingen van de Eenvormige Koopwetten, zie: Kh. Hasselt 30 november 1994, A.R. 2746/94, *onuitg.* (art. 39 LUVI-Verdrag); Kh. Luik 18 januari 1996, R.G. 968/86, *onuitg.* (art. 39 LUVI-Verdrag); Antwerpen 19 juni 1996, A.R. 1557/95, *onuitg.* (art. 38 en 39 LUVI-Verdrag); Kh. Hasselt 29 april 1998, A.R. 1155/95, *onuitg.* (art. 39 en 49 LUVI-Verdrag). Voor een toepassing van beide overgangsregelingen, zie: Kh. Oudenaarde 23 november 1999, *A.J.T.* 2000-01, 682.

16. Kh. Hasselt 30 maart 1994, *R.W.* 1994-95, 264.

17. Art. 3, lid 1 Haagse Verdrag: "Bij gebreke van een door partijen, met inachtneming van de bepalingen van het vorige artikel, toepasselijk verklaarde wet, wordt de koop beheerst door de interne wet van het land, waar de verkoper zijn gewoon verblijf heeft op het ogenblik waarop hij de order ontvangt. Indien de order wordt ontvangen door een kantoor van de verkoper, wordt de koop beheerst door de interne wet van het land waar dit kantoor is gelegen".

18. *Tractatenblad* (NL) 1991, 30.

zaak is dus de datum waarop de overeenkomst werd gesloten. De facturen dateerden echter van begin 1992, maar het vonnis was verder niet duidelijk over de precieze contractdatum. Daardoor is het moeilijk uitsluitend het Weens Koopverdrag van toepassing te verklaren.

Een vonnis van 4 april 2000 van de Rechtbank van Koophandel te Hasselt¹⁹ biedt een tweede voorbeeld. Tussen de Belgische verkoper van keukens en sanitaire toestellen en een Nederlandse koper bestond een geschil over de toepasselijkheid van het recht. De bestelling dateerde van 24 mei 1997. De rechter diende zich te baseren op het Haagse Verdrag om het toepasselijke recht aan te wijzen. Dit Verdrag werd weliswaar door België opgezegd met ingang van 1 september 1999. Overeenkomsten van vóór die datum vallen onder het toepassingsgebied van het Haagse Verdrag. Het Belgische recht was vervolgens van toepassing, aangezien krachtens artikel 3 Haagse Verdrag de interne wet van het land wordt aangewezen waar de verkoper zijn gewone verblijfplaats heeft op het moment van ontvangst van de orders. België had op dat moment het LUVI-Verdrag bekrachtigd. Dit was geldig tot 1 november 1997. Op die manier waren de regels van de Eenvormige Koopwet van toepassing voor zover het geschil betrekking had op overeenkomsten ontstaan vóór die datum, zoals *in casu*.

Voor een eventuele toepassing van het LUVI-Verdrag dient te worden opgemerkt dat bij de goedkeuring van dit Verdrag België o.a. heeft verklaard dat het Verdrag slechts van toepassing zou zijn als het is opgenomen in het nationale recht dat door het Haagse Verdrag wordt aangewezen. In ons land moest de rechter bijgevolg een tweestapsredenering maken: ten eerste ging de rechter na welk nationaal recht van toepassing was op grond van het Haagse Verdrag, ten tweede vroeg hij zich af of dit nationale recht het LUVI-Verdrag had opgenomen. Was het antwoord op de twee vragen positief, dan pas werd het LUVI-Verdrag van 1 juli 1964 toegepast.²⁰

3. Toepassingsgebied van het CISG en algemene bepalingen

3.1. Conflict tussen het Haagse Verdrag van 1955 of het Weens Koopverdrag en het Verdrag van Rome inzake verbintenissen uit overeenkomst²¹

Welk verdrag heeft voorrang in de rechtsorde wanneer een verdragsluitende staat door het Haagse Verdrag of door het Weens Koopverdrag en het EVO is gebonden?

19. Kh. Hasselt 4 april 2000, A.R. 00/00202, *onuitg.*
20. K. Lenaerts, "Kroniek van het internationaal privaatrecht (1980-1985)", *R.W.* 1986-87, 2001.
21. Verdrag betreffende het recht dat van toepassing is op verbintenissen uit overeenkomst, opgemaakt te Rome op 19 juni 1980, goedgekeurd bij Wet van 14 juli 1987, *B.S.* 9 oktober 1987, (hierna: EVO).

In een vonnis van de Rechtbank van Koophandel te Brussel van 13 november 1992²² bestond tussen verkoper en koper een geschil over een nog niet uitgevoerde bestelling, gefactureerd en nog niet betaald. Verweerder (koper) bevestigt dat overeengekomen is om het Italiaanse recht (*in casu* komt dit neer op de toepassing van het CISG) toe te passen op de koop-verkoop. Toch vraagt verweerder zich af of het EVO, waarbij zowel België als Italië partij zijn, geen voorrang heeft op het Weens Koopverdrag, dat in 1992 nog niet geratificeerd was door België. De Rechtbank van Koophandel te Brussel besloot in haar vonnis dat het antwoord te vinden is in artikel 21 EVO zelf: *dit verdrag laat onverlet de toepassing van internationale verdragen waarbij een verdragsluitende Staat partij is of zal worden.*

a) Verhouding tussen het Haagse Verdrag en het EVO

Op grond van deze bepaling heeft de *lex specialis* steeds voorrang op de *lex generalis*. Concreet betekent dit – gelet op het bijzondere karakter van het Haagse Verdrag van 1955 – dat dit Verdrag primeert op de regels van het EVO.²³ Dit laatste Verdrag heeft een algemenere draagwijdte doordat het betrekking heeft op alle verbintenissen uit overeenkomst met een internationaal karakter. In een arrest van het Hof van Beroep te Antwerpen²⁴ bestond eveneens een betwisting over het toepasselijke recht. Appellante steunde op het EVO voor de toepasselijkheid van het Nederlandse recht. Geïntimeerde daarentegen riep het Haagse Verdrag in voor de toepasselijkheid van het Belgische recht op de koop-verkoop. Zowel het Haagse Verdrag als het EVO maakten op dat moment gemeen internationaal privaatrecht uit voor België. De rechter onderzocht de draagwijdte van beide verdragen en merkte op dat het Haagse Verdrag slechts toepassing vindt op een internationale koop van roerende lichamelijke goederen tussen handelaars, m.a.w. op de zogenaamde handelskoop. De overeenkomst die voorlag in het geding was geen handelskoop, maar een koop-verkoop tussen een handelaar en een particulier. Zo werd besloten dat overeenkomstig de algemene draagwijdte van het EVO dit Verdrag toepasselijk was. Wanneer de partijen geen rechtskeuze hebben uitgedrukt, dient artikel 4 EVO te worden toegepast. Op grond van artikel 4, lid 2 EVO²⁵ werd de overeenkomst beheerst door Nederlands recht, omdat Nederland het land

22. Kh. Brussel 13 november 1992, A.R. 2700/90, *onuitg.*
23. Voor een meer algemene bespreking van het EVO: zie: R. Bertrams en F. Van Der Velden, *Overeenkomsten in het internationaal privaatrecht en het Weens Koopverdrag*, Zwolle, Tjeenk Willink, 1999, 3-108.
24. Antwerpen 7 april 1998, *T.B.B.R.* 1999.
25. Art. 4, lid 2: "Behoudens de vijfde paragraaf wordt vermoed dat de overeenkomst het nauwst is verbonden met het land waar de partij die de kenmerkende prestatie moet verrichten, op het tijdstip van het sluiten van de overeenkomst haar gewone verblijfplaats, of, wanneer het een vennootschap, vereniging of rechtspersoon betreft, haar hoofdbestuur heeft. Indien de overeenkomst evenwel in de uitoefening van het beroep of het bedrijf van deze partij werd gesloten, is dit het land waar zich haar hoofdvestiging bevindt of, indien de prestatie volgens de overeenkomst door een andere vestiging dan de hoofdvestiging moet worden verricht, het land waar zich deze andere vestiging bevindt".

was waar appellante de kenmerkende prestatie van de overeenkomst, nl. de levering had uitgevoerd.

b) Verhouding tussen het CISG en het EVO

In een vonnis van 5 oktober 1994 boog de Rechtbank van Koophandel te Brussel²⁶ zich over de verenigbaarheid van artikel 21 EVO en artikel 90 CISG.²⁷ *In casu* vraagt de Italiaanse verkoper de veroordeling van de Belgische koper tot betaling van een niet-geprotesteerde factuur, vermeerderd met de moratoire intrest. Partijen zijn het er over eens dat het CISG toepasselijk is. Toch werpt de Belgische verweerder op dat er een tegenstrijdigheid bestaat tussen bovengenoemde bepalingen van respectievelijk het EVO en het CISG. Verweerder verzoekt de rechtbank daarom een prejudiciële vraag te stellen aan het Europese Hof van Justitie over de voorrangregeling tussen de verdragen. De twee verdragen waren immers van toepassing op de litigieuze overeenkomst. De rechtbank oordeelde hier dat geen conflict mogelijk is tussen een verdrag dat het toepasselijke recht regelt via verwijzingsregels en een verdrag met een-gemaakt materieel recht en dat het dan ook onnodig was een prejudiciële vraag te stellen aan het Europese Hof van Justitie.²⁸ Bijgevolg werden *in casu* de materiële rechtsregels van het Weens Koopverdrag toegepast.

3.2. Het toepassingsgebied (art. 1, lid 1, a en b, 3, 6, 9 en 10 CISG)

a) Algemeen toepassingsgebied

Artikel 1 CISG maakt een onderscheid, gegrond op de nauwe band met een of meer verdragsstaten, tussen twee gevallen waarop het Weens Koopverdrag van toepassing is bij een internationale koop van roerende lichamelijke goederen.

In het eerste geval dient de Belgische rechter volgens artikel 1, lid 1, a) het Weens Koopverdrag toe te passen, wanneer de landen, waarin koper en verkoper gevestigd zijn op het ogenblik van de sluiting van de koop-verkoop, verdragsstaten zijn van het CISG.²⁹ In een vonnis van 2

december 1998³⁰ oordeelde de Rechtbank van Koophandel te Hasselt dat op een koopovereenkomst tussen een Nederlandse verkoper en een Belgische koper, daterend van na 1 november 1997, het Weens Koopverdrag onverkort van toepassing is, gezien de twee landen waar verkoper en koper gevestigd zijn op het ogenblik van het sluiten van de internationale koopovereenkomst verdragsluitende staten zijn bij het CISG. Bijgevolg was artikel 8 CISG determinerend in de uitlegging van de al dan niet toepasselijkheid van de algemene voorwaarden.

In het andere geval is het CISG op grond van artikel 1, lid 1, b) van toepassing op internationale contracten, indien de IPR-verwijzingsregels van een staat (waar het CISG nog niet van kracht is), het recht aanduiden van een staat waar het CISG al toepasselijk is.³¹ In deze verdragsluitende staat geldt enerzijds de voorwaarde dat het CISG slechts toepasselijk is voor de totstandkoming van de overeenkomst wanneer het aanbod werd gedaan op of na de datum van de inwerkingtreding van het Verdrag (art. 100, lid 1 CISG). Anderzijds bepaalt artikel 100, lid 2 dat het Weens Koopverdrag slechts van toepassing is op overeenkomsten die zijn gesloten op of na de datum waarop het CISG in werking treedt. Via de rechtsgrond van artikel 1, lid 1, b) was het mogelijk om op internationale contracten, daterend van vóór 1 november 1997 toch het CISG toe te passen. Artikel 95 CISG behoudt echter voor elke verdragsluitende staat de mogelijkheid om te verklaren niet gebonden te zijn door artikel 1, lid 1, b) CISG.³² Uit de rechtspraak bleek dat de toepassingen van artikel 1, lid 1, b) CISG en artikel 100 CISG³³ moeizaam verliepen. In een vonnis van de Rechtbank van Koophandel te Hasselt van 16 maart 1994³⁴ werd de inwerkingtreding van het Weens Koopverdrag in Nederland verkeerd vastgesteld op 1 maart 1993. Het CISG trad voor Nederland in werking op 1 januari 1992.³⁵ In het geciteerde vonnis van de rechtbank van koophandel van 30 maart 1994³⁶ was er sprake van een koopovereenkomst, beheerst door Nederlands recht op grond van artikel 3 Haagse Verdrag. Uit het feit dat de facturen gedateerd waren na 1 januari 1992 kon toch vermoed worden dat de koopovereenkomsten dateerden van na de datum van inwerkingtreding van het CISG in Nederland. Op die manier zou het CISG toepasselijk kunnen zijn op de internationale overeenkomst. Toch paste de rechtbank *in casu* de Eenvormige Koopwetten toe.

26. Kh. Brussel 5 oktober 1994, *onuitg.*

27. Art. 90 CISG bevat dezelfde inhoud als art. 21 EVO, nl. *dit verdrag prevaleert niet boven enige internationale overeenkomst die reeds is of kan worden gesloten en die bepalingen bevat met betrekking tot de aangelegenheid waarop dit verdrag van toepassing is, mits de partijen hun vestiging hebben in Staten die partij zijn bij een zodanige overeenkomst.*

28. Hier dient wel te worden opgemerkt dat het stellen van een prejudiciële vraag aan het Europese Hof van Justitie over de interpretatie van het EVO niet mogelijk is, aangezien het protocol (Eerste Protocol 19 december 1988 inzake de interpretatie van het EVO, *P.B. L.* 1989, 48) dat voorziet in de prejudiciële vraagstelling nooit in werking is getreden; zie H. Van Houtte, "Het Europees overeenkomstenverdrag", in H. Van Houtte en M. Pertegás Sender (eds.), *Europese IPR-Verdragen*, Leuven, Acco, 1997, 192.

29. Voor enkele toepassingen in de Belgische rechtspraak: Kh. Hasselt 16 september 1998, A.R. 2324/98, *onuitg.*; Kh. Hasselt 19 mei 1999, *R.W.* 1999-2000, 1242; Kh. Hasselt 29 september 1999, A.R. 2347/99, *onuitg.*; Kh. Hasselt 27 oktober 1999, *A.J.T.* 1999-2000, 383 en Kh. Hasselt 18 september 2001, A.R. 00/03019, *onuitg.*

30. Kh. Hasselt 2 december 1998, *R.W.* 1999-2000, 648.

31. Zie voor Belgische rechtspraak hieromtrent: Kh. Hasselt 23 februari 1994, A.R. 722/94, *onuitg.*; Kh. Hasselt 16 maart 1994, A.R. 3952/93, *onuitg.*; Kh. Hasselt 24 januari 1995, A.R. 2532/93, *onuitg.*; Kh. Hasselt 1 maart 1995, A.R. 3641/94, *onuitg.*; Kh. Hasselt 18 oktober 1995, *R.W.* 1995-96, 1378-1379 en Kh. Hasselt 8 november 1995, A.R. 1970/95, *onuitg.*

32. Zie o.a.: J. Meeusen, *o.c.*, nr. 7.

33. Zie hierover: J. Meeusen, *o.c.*, nr. 3-5. Voor een toepassing van deze bepaling, zie: Kh. Hasselt 30 maart 1994, *R.W.* 1994-95, 264; Kh. Hasselt 1 maart 1995, A.R. 3641/94, *onuitg.* en Kh. Hasselt 21 januari 1997, A.R. 1972/96, *onuitg.*

34. Kh. Hasselt 16 maart 1994, A.R. 3952/93, *onuitg.*

35. *Tractatenblad* (NL) 1991, nr. 30.

36. Kh. Hasselt 30 maart 1994, *R.W.* 1994-95, 264.

b) Aannemingscontracten

Het CISG hanteert als objectief criterium dat er sprake is van een verkoop en geen aanneming van werk, wanneer de verkoper geen "wezenlijk deel" van de waarde qua grondstoffen verschaft (art. 3 CISG). De rechtbank kan m.b.t. dit punt soeverein oordelen.

In een vonnis van de Rechtbank van Koophandel te Namen³⁷ oordeelde de rechter dat de bouw, de montage en demontage van een machine zonder twijfel onder het toepassingsgebied van het CISG vielen. Voor de bouw werd immers niets door de koper zelf geleverd. In een gelijkaardig vonnis van de Rechtbank van Koophandel te Hasselt³⁸ had de Belgische eiser een aantal herstellingswerken uitgevoerd aan een vleessnijmachine van de Nederlandse verweerder, waarbij ook een aantal goederen werden geleverd. De rechter was van mening dat ook hier sprake was van een verkoop in de ruime zin van het CISG (art. 3), gezien uit de stukken bleek dat de facturen voor een groot deel betrekking hadden op de levering van bijkomende goederen door de Belgische eiser (verkoper). De rechter vervolgde: "ook overeenkomsten tot levering van te vervaardigen zaken vallen onder de toepassingsfeer van het CISG, tenzij wanneer de opdrachtgever (koper) een 'wezenlijk deel' van de grondstoffen verschaft of wanneer de verkoper meer 'arbeid' dan goederen levert", *quod non in casu*.³⁹

In een arrest van het Hof van Beroep te Gent⁴⁰ oordeelde de rechter ook hier dat overeenkomstig artikel 3 CISG er een verkoop had plaatsgevonden tussen de Belgische appellante en de Franse geïntimeerde. De Belgische NV werd door de Franse semafoonoperator aangezocht om de vormgeving te ontwerpen voor een *pager* en om vervolgens de elektronische apparatuur, geleverd door de operator (Franse geïntimeerde), op diens aanwijzen te installeren. De rechter verwijst naar artikel 3, lid 1 CISG waarin wordt aangegeven dat "met koopovereenkomsten dienen te worden gelijkgesteld overeenkomsten tot levering van te vervaardigen of voort te brengen roerende zaken". Het CISG werd geacht van toepassing te zijn.⁴¹

In een vonnis van de Rechtbank van Koophandel te Hasselt⁴², waar de koper auto-onderdelen kocht en ook de auto liet repareren, komt de rechter tot een andere gevolgtrekking. De rechter stelde dat het CISG in dit geval niet van toepassing was, omdat de herstellingswerkzaamheden het "belangrijkste deel" van de prestatie van de verweerder uit-

maakten. De rechtbank paste vervolgens Belgisch recht toe op basis van de verwijzingsregels van het EVO.

c) Vestiging

De territoriale gelding van het CISG voor partijen met meer dan één vestiging wordt geregeld in artikel 10. De rechter dient precies die vestiging in aanmerking te nemen die concreet het nauwst betrokken is bij de overeenkomst en bij de uitvoering ervan. In een vonnis van 2 juni 1999⁴³ van de Rechtbank van Koophandel te Hasselt had de eis van een Franse onderneming betrekking op de betaling van een factuur voor de levering van sandwichpanelen. De vordering tot betaling was gericht tot een Amerikaanse vennootschap met vaste vestiging in België. De vraag voor de toepassing van het Weens Koopverdrag was of beide partijen op het ogenblik van de contractsluiting gevestigd waren in verdragsstaten (art. 1, lid 1, a) CISG). Overeenkomstig artikel 10 CISG diende de Belgische vestiging van verweerder (Amerikaanse vennootschap) als *place of business* beschouwd te worden. De factuur was in het Nederlands opgesteld en werd gericht aan de vestiging in België. Zo kon men ervan uitgaan dat de Belgische vestiging het nauwst betrokken was bij de overeenkomst (art. 10, lid a). Het CISG was bijgevolg van toepassing. De nauwste band of betrokkenheid wordt *in concreto* afgeleid uit de feiten. De rechter krijgt op dit punt een ruime beoordelingsmarge. *In casu* was er voor de toepassing van het CISG geen probleem, aangezien ook in de Verenigde Staten sinds 1 januari 1988 het CISG geldt.

d) Uitsluiting of afwijking van de verdragsregels

Omwille van het beginsel van de contractvrijheid is het mogelijk voor de partijen om het CISG geheel of gedeeltelijk uit te sluiten (art. 6 CISG). Het CISG bevat immers geen enkele dwingende regel, behalve artikel 12 (het opgelegde geschrift).⁴⁴

In beginsel moet de uitsluiting of afwijking ondubbelzinnig bedongen worden door de partijen vóór het sluiten van de overeenkomst. Zo kan bijvoorbeeld een partij als voorwaarde voor de aanvaarding van het aanbod stellen dat het CISG zal worden uitgesloten. Eens het contract gesloten is, kan één van de partijen niet meer eenzijdig de uitsluiting of een afwijking van het CISG bedingen.

37. Kh. Namen 15 januari 2002, R.G. 985/01, *onuitg.*

38. Kh. Hasselt 4 oktober 1999, A.R. 584/98, *onuitg.*

39. Zie: H. Van Houtte, "Het Weens Koopverdrag in het Belgisch recht", *T.B.H.* 1998, 344, nr. 3.

40. Gent 17 mei 2002, 2001/A.R. 0180, *onuitg.*

41. Zie noot onder Gent 17 mei 2002, in dit nummer, waarin de toepassing van het CISG in dit geval, in het licht van art. 3 CISG in vraag wordt gesteld.

42. Kh. Hasselt 31 oktober 2001, A.R. 01/1771, *onuitg.*

43. Kh. Hasselt 2 juni 1999, A.R. 1079/99, *onuitg.*

44. J. Herbots, *De transnationale koopovereenkomst. Het Weens koopverdrag van 1980*, Leuven/Amersfoort, Acco, 1991, 25.

Als de uitsluiting van het CISG wordt opgenomen in de algemene voorwaarden van het contract, moet vaststaan dat de tegenpartij hiervan kennis heeft genomen. Dit is niet zo wanneer de algemene voorwaarden niet aan de partijen zijn medegedeeld, maar elders ter inzage liggen en er geen aanwijzing bestaat dat de voorwaarden aan de tegenpartij zijn toegestuurd of overhandigd.⁴⁵ In een vonnis van 18 oktober 1995⁴⁶ van de Rechtbank van Koophandel te Hasselt lag een koopovereenkomst voor met een Franse verkoper en de Belgische Spoorwegen als koper. In de overeenkomst wordt niet uitdrukkelijk het toepasselijke recht aangeduid. Via het Haagse Verdrag (art. 3) is het CISG van toepassing als interne wet van Frankrijk (land van de verkoper). De rechtbank oordeelde dat de bepalingen betreffende schadevergoeding en rente van het CISG (respectievelijk de art. 74 en 78) wel stilzwijgend konden uitgesloten worden, maar het moest duidelijk zijn dat dit de gemeenschappelijke bedoeling was van de partijen vóór de contractsluiting. *In casu* was dit niet het geval. Verder was de rechter zelfs van mening dat voorwaarden in een eenzijdig geschrift als factuurvoorwaarden niet konden beantwoorden aan die gemeenschappelijke bedoeling. De factuurvoorwaarden waren dan ook niet tegenwerpelijk.⁴⁷

De problematiek van uitsluiting of afwijking van het Weens Koopverdrag duikt eveneens op bij de rechtskeuze van de partij(en). In een geschil voor de Rechtbank van Koophandel te Kortrijk⁴⁸ werd de vraag gesteld naar de toepasselijkheid van het recht. De Italiaanse verkoper van garen had in de algemene voorwaarden onder de titel "bevoegde rechtbank" "*jurisdiction italienne (Code civil)*" gestipuleerd. De rechtbank oordeelde dat deze verwijzing te dubbelzinnig was om te besluiten dat partijen akkoord zouden zijn om de regels van het Italiaanse Burgerlijk Wetboek toe te passen. De rechtskeuze moet steeds geschieden bij uitdrukkelijk beding of ten minste ontwijfelbaar voortvloeien uit de bepalingen van de overeenkomst.⁴⁹

Een gelijkaardige uitspraak is te vinden in het geciteerde vonnis van de Rechtbank van Koophandel te Hasselt op 4 oktober 1999.⁵⁰ Tussen de Belgische eiser, die herstellingswerken uitvoerde aan een vleessnijmachine van verweerder en die Nederlandse verweerder bestond een geschil over het toepasselijke recht. De rechtbank oordeelde dat de rechtskeuze in de algemene voorwaarden, zijnde Belgisch recht, geldig was. Die algemene voorwaarden vermeldde evenwel enkel dat het "Belgisch recht" van toepassing is. Hierop verklaarde de rechtbank dat uit het enkele feit van deze rechtskeuze, het Weens Koopverdrag nog niet buiten wer-

king wordt gesteld. De enkele keuze voor een bepaald recht volstaat immers niet om het Koopverdrag uit te sluiten, zo vervolgde de rechter. Wie het CISG wil uitsluiten dient dit uitdrukkelijk in de algemene voorwaarden te vermelden.⁵¹

Bestaat toch twijfel over de rechtskeuze, dan kan de geldigheid gecontroleerd worden op grond van de gekozen wet (cf. art. 2, lid 3 Haagse Verdrag).⁵² M.a.w. wanneer de algemene voorwaarden of factuurvoorwaarden b.v. verwijzen naar het Belgisch recht, bepaalt dit recht ook of de voorwaarden de andere partij kunnen binden. De Rechtbank van Koophandel te Hasselt⁵³ volgde deze redenering in een geschil tussen een Belgische koper en een Nederlandse verkoper van textielwaren. Zo moest de vraag of de Belgische koper (eiseres) haar toestemming had gegeven voor de toepassing van de Nederlandse wet, zoals gestipuleerd in de algemene voorwaarden van verweerder, beantwoord worden volgens het Nederlandse recht. Naar Nederlands recht was de neerlegging van de voorwaarden ter griffie van de rechtbank te Den Haag geldig, zodat de koper geacht werd gebonden te zijn door de voorwaarden.⁵⁴

De partijen kunnen na de contractsluiting wel overeenkomen om de toepassing van het CISG te wijzigen of zelfs uit te sluiten.⁵⁵

De gehele of gedeeltelijke wijziging van het CISG wordt in de hand gewerkt door de afwezigheid van formalisme waarmee dit kan gebeuren. Artikel 9 CISG bepaalt immers dat partijen gebonden zijn door de gebruiken waarnaar ze verwijzen (art. 9, lid 1), of door deze van de sector die in de internationale handel aanvaard zijn (art. 9, lid 2).⁵⁶ Op die manier kunnen vroegere handelsgebruiken tussen partijen verdragsbepalingen uitsluiten, ook al was dit niet de bedoeling van de partijen. Ook gewoonten in de handelsbranche kunnen dezelfde uitsluitende werking hebben, zelfs al zijn de partijen hiervan niet op de hoogte.⁵⁷

Het vonnis van 29 januari 2001 van de Rechtbank van Koophandel te Ieper⁵⁸ stipt deze problematiek aan. Tussen de Italiaanse verkoper van koelinstallaties (eiser) en de Bel-

45. Voor toepassingen in de rechtspraak: Kh. Hasselt 24 januari 1995, A.R. 2532/93, *onuitg.*; Kh. Hasselt 2 december 1998, R.W. 1999-2000, 648 en Kh. Hasselt 19 mei 1999, R.W. 1999-2000, 1242.
46. Kh. Hasselt 18 oktober 1995, R.W. 1995-96, 1378-1379.
47. De toepasselijkheid van algemene voorwaarden in internationale contracten komt verder uitgebreid aan bod (*infra*, 3.3.a).
48. Kh. Kortrijk 6 oktober 1997, A.R. 4143/96, *onuitg.*
49. Zie: M. Fallon en D. Philippe, "La convention de Vienne sur les contrats de vente internationale de marchandises", *J.T.* 1998, nr. 20, 21.
50. Kh. Hasselt 4 oktober 1999, A.R. 584/98, *onuitg.*

51. Zie: H. Van Houtte, "Het Weens Koopverdrag in het Belgisch recht", *T.B.H.* 1998, 348, nr. 14.
52. Art. 2 Haagse Verdrag: "De koop wordt beheerst door de interne wet van het door de contracterende partijen aangewezen land ... De vereisten voor de geldigheid van de toestemming van partijen ten aanzien van het toepasselijk verklaren van een wet worden door die wet bepaald".
53. Kh. Hasselt 1 maart 1995, A.R. 3641/94, *onuitg.*
54. Voor meer informatie hieromtrent zie: I. Couwenberg, "Algemene voorwaarden in internationale overeenkomsten", *T.B.H.* 1993, 202.
55. Zie hiervoor: C. Witz, "La mise en œuvre de la Convention de Vienne", *J.D.I.* (Fr.) 2000, 1022 en C. Witz, "La Convention de Vienne sur la vente internationale de marchandises à l'épreuve de la jurisprudence naissante", *Recueil Dalloz Sirey* 1995.
56. J. Herbots, *o.c.*, 26.
57. H. Van Houtte, "Het Weens Koopverdrag in het Belgisch recht", *T.B.H.* 1998, 348, nr. 15.
58. Kh. Ieper 29 januari 2001, *Tijdschrift@IPR.BE/Tijdschrift van het instituut voor Internationaal Privaatrecht* maart 2001, 21-26 (te raadplegen op volgende site: <http://www.ipr.be/tijdschrift.html>).

gische koper (verweerder) bestaat een betwisting over een niet-betaalde factuur. Met betrekking tot de gevorderde intresten stelt de rechter dat artikel 6 CISG wel het beginsel van de partijautonomie huldigt en dat artikel 9 CISG daarbij de bindende kracht vooropstelt van gewoonten waarmee de partijen ingestemd hebben en van de tussen hen gebruikelijke handelswijzen. De rechter vervolgt: "daartegenover staat artikel 19 CISG dat strikte regels inhoudt terzake van aanbod, aanvaarding en wijziging van voorwaarden, waarbij steeds een volledige wilsovereenstemming nodig is vooraleer het contract totstandkomt en daarbij geldt louter stilzwijgen niet als aanvaarding". *In casu* lag er geen bewijs voor dat verweerder, de Belgische koper, kennis zou hebben genomen van de algemene voorwaarden en ze ook zou hebben aanvaard. Het enkele feit dat partijen al vóór deze contractsluiting in contact hebben gestaan, levert geen bewijs op dat de verkoopsvoorwaarden van de verkoper door de koper aanvaard werden als deel uitmakend van hun handelsbetrekking – hetzij als gewoonte, waarmee zij ingestemd heeft, hetzij als gebruikelijke handelwijze. Bovendien waren de factuurvoorwaarden van de verkoper in het Italiaans gesteld, terwijl tussen partijen het Nederlands of het Frans als contracttaal werd gebruikt. De factuurvoorwaarden van de Italiaanse verkoper konden dan ook geen toepassing vinden.

3.3. De interpretatie van de partijwil (art. 8 CISG) in de toepassing van algemene voorwaarden en de interpretatie van het Weens Koopverdrag (art. 7 CISG)⁵⁹

a) Artikel 8 CISG als grond voor de al dan niet toepasselijkheid van algemene voorwaarden in internationale contracten

Overeenkomstig artikel 8, lid 1 CISG wordt voor de interpretatie van verklaringen of gedragingen van de partijen de werkelijke wil van de partij van wie de verklaring of het gedrag uitging, in acht genomen. De voorwaarde is echter dat de tegenpartij die wil kende of toch behoorde te kennen.

Uit de bestudeerde rechtspraak blijkt dat deze bepaling vaak wordt opgeworpen bij de vraag naar de al dan niet toepasselijkheid van de algemene voorwaarden. Als een verkoper verwijst naar de algemene voorwaarden in zijn contract, moet onomstotelijk vaststaan dat deze gekend zijn bij de tegenpartij. In een vonnis van de Rechtbank van Koophandel te Nijvel van 19 september 1995 waren tussen een Zwitserse verkoper en Belgische koper opeenvolgende leveringen gebeurd van materiaal voor de constructie van een microgolfoven, die zou dienen voor de vervaardiging van caoutchoucprofielen. Ondanks herhaalde pogingen, aanpassingen en samenwerking tussen partijen werkte de oven niet naar behoren voor de beoogde voltooiing van het product. Eiseres, de Belgische koper, legde de fout voor de disfunc-

tie bij de Zwitserse verkoper (nl. fout aan de geleverde machine). Verweerder, de Zwitserse verkoper, is van mening dat eiseres een verkeerde kwaliteit caoutchouc gebruikte en dat de niet-werking daaraan te wijten was. De Belgische koper stelde dat alle contracten zijn aangegaan volgens haar gedetailleerde bestelling en niet overeenkomstig de aanbiedingen van de Zwitserse verkoper die specifiek verwijzen naar de algemene voorwaarden van VSM (*Associations suisses des industriels en machines*). De Rechtbank van Koophandel te Nijvel oordeelde terecht dat *in casu* via artikel 3 van het Haagse Verdrag het Zwitsers recht als toepasselijk recht wordt aangeduid. Dit betekende: de toepassing van het CISG, aangezien het Verdrag al in werking was sinds 1 maart 1991. Bijgevolg werd in het licht van artikel 8, lid 1 CISG (interpretatie van de partijwil) en artikel 3 CISG⁶⁰ nagegaan of de algemene voorwaarden tegenwerpelijk kunnen zijn aan de Belgische koper. De rechtbank van koophandel besliste dat wanneer in elk aanbod van de Zwitserse verkoper de verwijzing naar de algemene voorwaarden vetgedrukt staat, de koper toch geacht wordt in de loop van de onderhandelingen hiervan op de hoogte te zijn.⁶¹

Het overgrote deel van de rechtspraak, daarentegen, toont aan dat op het domein van de interpretatie van algemene voorwaarden heel streng wordt opgetreden ten nadele van de partij die de tegenstelbaarheid van zijn algemene voorwaarden inroept. In een arrest van 2 december 1998 van de Rechtbank van Koophandel te Hasselt⁶² eiste een vennootschap naar Nederlands recht de betaling van facturen van een Belgische NV voor de verkoop van roerende zaken. De betwisting ging niet om de betaling van de verschuldigde facturen, maar om de moratoire intrest en het schadebeding die verschuldigd zouden zijn bij wanprestatie en die voorzien zijn in de algemene voorwaarden van eiseres (de Nederlandse vennootschap). Noch het Belgische, noch het Nederlandse recht was van toepassing op dit geschil. Het Belgische recht dat stelt dat de verkoopsvoorwaarden op de achterzijde van de factuur moeten vermeld staan, deed dus niet ter zake. *In casu* was immers artikel 1, lid 1, a) CISG de rechtsgrond voor de toepasselijkheid van het Weens Koopverdrag. Met betrekking tot de geldigheid van de algemene voorwaarden werd geoordeeld in het licht van artikel 8 CISG, nl. dat het moest vaststaan dat de verkoopsvoorwaarden tussen partijen zijn medegedeeld en dat er overeenstemming over bestond. Zo was de Rechtbank van Koophandel te Hasselt van oordeel dat – voortgaande op de artikelen 8 en 19 CISG – de tegenpartij (de Belgische NV) geen kennis kon hebben van de algemene voorwaarden van de Nederlandse vennootschap, waarvan niet werd bewezen dat zij aan de tegenpartij waren meegedeeld, maar die enkel gede-

59. Zie H. Van Houtte, "Algemene bepalingen en interpretatie", in H. Van Houtte, J. Erauw en P. Wautelet (ed.), *Het Weens Koopverdrag*, Antwerpen, Intersentia, 1997, 61, nr. 2.13.

60. Art. 3, lid 1 CISG: "Met koopovereenkomsten staan gelijk overeenkomsten tot levering van te vervaardigen of voort te brengen roerende zaken, tenzij de partij die de zaken bestelt een wezenlijk deel van de voor de vervaardiging of voortbrenging benodigde grondstoffen moet verschaffen".

61. Kh. Nijvel 19 september 1995, R.G. 1707/93, *onuitg.*

62. Kh. Hasselt 2 december 1998, R.W. 1999-2000, 648.

poneerd waren ter griffie van de Rechtbank van Koophandel te Zwolle. Bovendien diende ook vast te staan dat er een consensus bestond over die factuurvoorwaarden, *quod non*.

Dezelfde rechtbank sprak een gelijkaardig vonnis⁶³ uit in de al geciteerde zaak tussen een vennootschap naar Frans recht en een vennootschap naar vreemd recht met maatschappelijke zetel in de Verenigde Staten en een vaste vestiging in België. De eis had betrekking op een niet-betaalde factuur die door verweerder, de Amerikaanse onderneming, niet werd betwist. De factuurvoorwaarden van de Franse eiseres die o.a. een regeling voorzagen van de rente en het schadebeding, waren enkel opgesteld in het Frans. Verweerder (Amerikaanse vennootschap) betwistte nu die gevorderde rente en dat schadebeding. *In casu* ging de rechtbank echter nog een stap verder en stelde dat algemene voorwaarden die voor het eerst opduiken naar aanleiding van een factuur geen bindende kracht hebben onder het CISG. Er werd niet aangetoond, noch voorgehouden dat partijen vroeger al handelsbetrekkingen onderhielden waarbij de factuurvoorwaarden van toepassing waren. Vroegere handelwijzen kunnen slechts de partijen binden wanneer ze voldoende lang werden gevolgd om een verplichting te kunnen scheppen voor de toekomst.⁶⁴ Vervolgens stelde de rechter ook dat het enkele feit dat de voorwaarden niet zijn opgesteld in het Nederlands, wat blijkbaar de contracttaal was, al voldoende was om de tegenstelbaarheid van de algemene voorwaarden in twijfel te trekken.⁶⁵

b) Artikel 7 CISG

Een tweede regel van interpretatie is artikel 7, lid 2 dat voorziet in een aanvulling van leemten in het Verdrag.⁶⁶ Zoals onder 2.1. opgemerkt laat het Weens Koopverdrag hierbij ruimte voor het IPR van de verdragsstaten, wanneer een leemte in het Verdrag niet kan opgelost worden aan de hand van de "general principles on which it is based".

4. De totstandkoming van de overeenkomst

4.1. Het aanbod en de aanvaarding (art. 18, 19 CISG)⁶⁷

Een aanbod, afkomstig van hetzij verkoper, hetzij koper, wordt van kracht wanneer het de bestemming bereikt (art.

15, lid 1 CISG), tenzij de aanbieder eerder dan of gelijktijdig met het bereiken van het aanbod, het intrekt (art. 15, lid 2 CISG). Het aanbod kan steeds worden herroepen voordat de aanvaarding werd verzonden.⁶⁸ Ook de aanvaarding kan worden ingetrokken tot op het moment dat de aanvaarding de aanbieder bereikt (art. 22 CISG). De aanvaarding is van kracht wanneer het de aanbieder bereikt (art. 18, lid 2 CISG). Dit theoretische schema kan evenwel in de praktijk vrij complex worden.

In het geciteerde arrest van 19 september 1995⁶⁹ bestond een betwisting over de vraag tegen welke voorwaarden het contract tussen partijen, die gevestigd waren in verschillende staten, tot stand was gekomen. Aan de sluiting van de koop tot levering van een machinale microgolfoven, gingen onderhandelingen vooraf in de vorm van opeenvolgende aanbiedingen gedaan door de Zwitserse verkoper (verweerder in het geschil). De Belgische koper (eiseres) aanvaardde het laatste aanbod zonder "essentiële" wijzigingen⁷⁰ aan te brengen aan de voorwaarden van het aanbod. De verkoper produceerde de oven volgens de voorwaarden van zijn laatste aanbod en leverde de oven, die na herhaalde keuringen niet het productieresultaat leverde zoals de Belgische koper had bedoeld. Deze laatste betwistte de tegenstelbaarheid van de algemene VSM-voorwaarden van de Zwitserse verkoper (*Associations suisses des industriels en machines*), waarnaar in vetgedrukte letters werd verwezen in alle aanbiedingen alsook in het laatste aanbod. De Rechtbank van Koophandel te Nijvel was van oordeel dat het contract was totstandgekomen in overeenstemming met artikel 19, lid 2 CISG, nl. tegen de voorwaarden in het aanbod zoals [eventueel] gewijzigd bij de aanvaarding.⁷¹ De aanvaarding van de koper bevatte geen bepalingen m.b.t. de toepasselijkheid van algemene voorwaarden. Bijgevolg regeerden de algemene voorwaarden van de Zwitserse verkoper over de overeenkomst. Volgens de rechtbank waren ze ook tegenwerpe-lijk aan de koper, daar de koper er tijdens de onderhandelingen kennis van had of er kennis had van moeten hebben.

In het genoemde vonnis van 2 december 1998⁷² eiste een Nederlandse vennootschap de betaling van facturen voor de verkoop van roerende zaken van een Belgische NV. Overeenkomstig de verkoopvoorwaarden van eiseres (de Nederlandse vennootschap) beweerde deze ook recht te hebben op de moratoire intrest en het schadebeding. De factuurvoorwaarden werden gedeponereerd bij de Kamer van Koophandel te Zwolle. Eiseres hield vol dat zij ter kennis

63. Kh. Hasselt 2 juni 1999, A.R. 1079/99, *onuitg.*

64. H. Van Houtte, "Het Weens Koopverdrag in het Belgische recht", *T.B.H.* 1998, 350, nr. 19.

65. J. Meeusen, "Totstandkoming van de overeenkomst", in H. Van Houtte, J. Erauw en P. Wautet (eds.), *Het Weens Koopverdrag*, Antwerpen, Intersentia, 1997, 95, randnummer 3.62.

66. Art. 7, lid 2: "Vragen betreffende de door dit verdrag geregelde onderwerpen die hierin niet uitdrukkelijk zijn beslist, worden opgelost aan de hand van de algemene beginselen waarop dit verdrag berust, of bij ontstentenis van zodanige beginselen, in overeenstemming met het krachtens de regels van het internationaal privaatrecht toepasselijke recht".

67. Voor een uitgebreide bespreking over de werking van de art. 18 en 19 CISG: zie H. Muir Watt, "Le consentement à la clause litigieuse au regard de la convention de Vienne", *Rev. crit. dr. intern. privé* (Fr.) 1999, 123-132.

68. Het aanbod is evenwel onherroepelijk in de gevallen die voorzien zijn in art. 16, lid 2, a) en b) CISG.

69. Kh. Nijvel 19 september 1995, R.G. 1707/93, *onuitg.*

70. Art. 19, lid 3 CISG definieert de betekenis van "essentiële" wijzigingen.

71. Het geval dat de overeenkomst totstandkomt tegen de door de aanvaarding gewijzigde termen (art. 19, lid 2 CISG: uitdrukking van de *last shot*-theorie) is enkel van toepassing wanneer de aanvaarding geen "wezenlijke" of "essentiële" aanvullingen of wijzigingen bevat.

72. Kh. Hasselt 2 december 1998, *R.W.* 1999-2000, 648.

gebracht waren aan verweerster (Belgische NV). Verweerster, daarentegen, ontkende dit ten stelligste. De rechtbank vond inderdaad geen aanwijzing dat die voorwaarden op welk ogenblik ook aan verweerster zouden zijn toegestuurd of overhandigd of dat zij er op enige andere manier kennis van heeft genomen. Bovendien stelt artikel 18, lid 1 *in fine* dat stilzwijgen of het niet-reageren op zichzelf niet geldt als een aanvaarding. Bijgevolg waren de factuurvoorwaarden niet tegenwerpelijk aan de Belgische verweerster en moesten in plaats van de verkoopsvoorwaarden van de Nederlandse eiseres de bepalingen van het Weens Koopverdrag over de rente (art. 74) en de schadevergoeding (art. 78) toegepast worden. Toch kan hierbij worden opgemerkt dat de tekst van artikel 18, lid 1 CISG zegt dat het stilzwijgen of niets doen *op zichzelf* niet als aanvaarding kan gelden. De omstandigheden laten de rechter toe om – zoals uit de uitdrukking “*op zichzelf*” volgt – aan een stilzwijgen de betekenis van berusting in het aanbod te geven. In een arrest van het Hof van Beroep (Fr.) te Grenoble⁷³ nam de rechter vroegere handelswijzen van de partijen in acht waaruit bleek dat de verkoper schoenen produceerde zonder zijn aanvaarding met de bestelling van de kopers uit te drukken. Als gevolg leidde het Hof daaruit af dat een beroep op de bepaling van artikel 18, lid 1 CISG hier niet ter zake deed. Het stilzwijgen gold in dit geval als aanvaarding voor de verkoop van schoenen.⁷⁴

4.2. De wijziging van de overeenkomst (art. 29 CISG en art. 96 CISG)

In een arrest van 2 mei 1995⁷⁵ van de Rechtbank van Koophandel te Hasselt betreft het geschil de verkoop van diepvroren frambozen tussen een Chileense vennootschap (verkoper) en de Belgische NV Dirafrost (koper). De betaling zou gebeuren met een kredietbrief, die op vraag van de Chileense verkoper zou worden overhandigd door de koper en waarna de verkoper de frambozen zou verpakken en verzenden. Op het moment van de levering van de frambozen was ondertussen de prijs op de wereldmarkt sterk gedaald. De Belgische koper stuurde dan ook aan op een prijsvermindering. De Chileense verkoper, daarentegen, wenste de overeenkomst uitgevoerd te zien, zoals die *ab initio* was gesloten. De Belgische koper weigerde de levering in ontvangst te nemen en betaalde niet. De verkoper leed hierop schade, gezien een vervangingsverkoop van de frambozen werd afgesloten tegen een veel lagere prijs. De Chileense vennootschap ging over tot de dagvaarding bij de Rechtbank van Koophandel te Hasselt en vroeg de veroordeling tot betaling van de geleden schade. De Belgische NV beweerde dat de Chileense verkoper bereid was geweest om de oorspronkelijk overeengekomen prijs te bespreken, wat door deze laatste werd ontkend. Principieel kan een over-

eenkomst worden gewijzigd of beëindigd door de enkele wilsovereenstemming tussen partijen (art. 29 CISG). Toch stelt artikel 12 CISG dat het niet mogelijk is om op die manier (d.m.v. enkele wilsovereenstemming) een overeenkomst te wijzigen, als een van de partijen haar vestiging heeft in een verdragsluitende staat die een verklaring heeft afgelegd ingevolge artikel 96 CISG.⁷⁶ De rechter merkte terecht op dat Chili op het moment van de ratificatie van het Weens Koopverdrag een dergelijke verklaring heeft afgelegd waardoor een wijziging van de overeenkomst enkel kan gebeuren bij geschrift. Zo'n geschrift was *in casu* niet voorhanden, noch hadden de verkoper of haar makelaar zich op zodanige manier gedragen dat ze de indruk zouden hebben gewekt met een wijziging van de overeenkomst in te stemmen.

5. De nakoming van de koopovereenkomst

5.1. De nakoming van de overeenkomst door de verkoper

a) *Aflevering van de zaken en afgifte van de documenten (art. 31 CISG): bepalend voor de internationale rechtsmacht*

In het Weens Koopverdrag werd geopteerd voor een eenvoudiger, zuiver objectief begrip van levering in vergelijking met het begrip in het LUVI-Verdrag.⁷⁷ De aflevering betekent in het Weens Koopverdrag een zaak in de fysische macht van de koper brengen. Artikel 31 CISG bevat een regeling over de plaats waar die levering moet gebeuren. In principe zijn de goederen haalbaar bij de verkoper (art. 31, lid c CISG). Als de overeenkomst het vervoer van zaken beoogt, wordt de aflevering geacht plaats te vinden wanneer de goederen aan de eerste vervoerder worden overhandigd. Als er geen vervoer verondersteld is, wordt geen direct onderscheid gemaakt naargelang het gaat om soortzaken dan wel om specifieke zaken. In beide gevallen wordt de levering geacht te gebeuren op de plaats waarvan partijen wisten waar de goederen zich bevonden of waar ze werden vervaardigd.

73. C.A. Grenoble, ch. Com. 21 oktober 1999, *J.D.I.* (Fr.) 2000, 1016.

74. Zie voor een korte bespreking van het arrest m.b.t. dit punt: C. Witz, “La mise en œuvre de la Convention de Vienne”, *J.D.I.* (Fr.) 2000, 1024.

75. Kh. Hasselt 2 mei 1995, A.R. 1849/94, *onuitg.*

76. Art. 96: “Een Verdragsluitende Staat wiens wetgeving vereist dat koopovereenkomsten door middel van een geschrift worden gesloten of bewezen, kan te allen tijde een verklaring afleggen in overeenstemming met artikel 12, dat enigerlei bepaling in artikel 11, artikel 29, of Deel II van dit Verdrag, krachtens welke het is toegestaan op andere wijze dan door middel van een geschrift een koopovereenkomst te sluiten, te wijzigen of door enkele wilsovereenstemming te beëindigen dan wel een aanbod te doen of te aanvaarden of een andere wilsuitering te doen, niet van toepassing is indien een van de partijen haar vestiging in die Staat heeft”.

77. Hier betekende de aflevering de levering van een *conforme* zaak aan de koper.

De vraag waar precies geleverd wordt, is van belang om de bevoegde rechtbank aan te duiden. Artikel 5 EG-Verordening nr. 44/2001 over de bevoegdheid, erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken⁷⁸ scheidt een alternatief voor de basisregel van artikel 2 EEX-Vo dat bepaalt dat de rechter van de staat waar de verweerder zijn woonplaats heeft, bevoegd is. Artikel 5 EEX-Vo stelt dat de verweerder toch gedagvaard kan worden voor de rechtbank van de plaats waar de verbintenis, die aan de eis ten grondslag ligt, is uitgevoerd of moet worden uitgevoerd. De EEX-Vo heeft een vermoeden toegevoegd voor koopovereenkomsten. De plaats van uitvoering van de verbintenis wordt vermoed die plaats te zijn waar de roerende zaken volgens de overeenkomst geleverd werden of hadden moeten worden geleverd. Deze precisering bestond niet in het EEX-Verdrag.⁷⁹ Onder het EEX-Verdrag werd de plaats waar een verbintenis uit overeenkomst moet worden uitgevoerd, aangeduid door het op die verbintenis toepasselijke recht (*lex contractus*).⁸⁰ De interpretatie van het vroegere artikel 5, lid 1 EEX-Verdrag (vóór het bestaan van het vermoeden) blijft toch nog steeds belangrijk, gezien de EEX-Vo slechts geldt voor vorderingen die zijn ingesteld na 1 maart 2002.⁸¹ Daarom blijft de rechtspraak omtrent artikel 5, lid 1 EEX-Verdrag van belang voor vroegere vorderingen die nog vallen onder het Verdrag en eveneens om de verhoudingen tussen Denemarken en de andere lidstaten te regelen.⁸² Tenslotte is ook artikel 5, lid 1 van het parallelle Verdrag van Lugano⁸³ (nog) niet aangepast aan de EEX-Vo. Hierna volgt dan ook een korte uiteenzetting over deze rechtspraak m.b.t. artikel 5, lid 1 EEX-Verdrag.

Het Hof van Justitie heeft duidelijk herhaald in een arrest van 28 september 1999⁸⁴ dat de plaats waar de verbintenis is uitgevoerd of moet worden uitgevoerd in de zin van artikel 5, lid 1 EEX-Verdrag wordt bepaald overeenkomstig het

recht dat volgens de collisioneregels van de aangezochte rechter van toepassing is. Dat recht kon bepalingen van een verdrag houdende een eenvormige wet omvatten, tenzij partijen deze plaats zelf bepalen door middel van een clause, die geldig is overeenkomstig het nationale recht dat die overeenkomst beheerst. De voorwaarde is evenwel dat die plaats een reëel verband houdt met de inhoud van de overeenkomst. Hier duikt het belang van de artikelen 31 en 57 CISG (*infra*, 5.2.a) op.

Een toepassing van deze problematiek vinden we terug in een vonnis van de Rechtbank van Koophandel⁸⁵ te Kortrijk. Een Belgische BVBA vorderde de ontbinding van de koopverkoop van veiligheidsschoenen en de betaling van schadevergoeding van een Franse vennootschap op basis van verborgen gebreken. Verweester (de Franse verkoopster) betwistte de bevoegdheid van de Rechtbank van Koophandel te Kortrijk en van de Belgische rechtbanken in het algemeen. Artikel 5, lid 1 EEX-Verdrag voorzag dat de bevoegde rechtbank deze was van de plaats waar de verbintenis is uitgevoerd of moet worden uitgevoerd. Die plaats wordt precies vastgesteld door de *lex contractus*. Via artikel 3 Haagse Verdrag wordt vastgesteld welk recht toepasselijk is op de litigieuze overeenkomst, nl. de koop-verkoop wordt beheerst door de interne wet van het land waar de verkoper zijn gewoon verblijf heeft op het ogenblik waarop hij het order ontvangt. Zo was het Franse recht van toepassing, wat betekende dat het Weens Koopverdrag het toepasselijk materieel recht was.⁸⁶ De rechtbank lokaliseerde de verbintenis aan de hand van artikel 31, lid a) CISG. *In casu* was er vervoer voorzien door de partijen. Uit de interpretatie van het contract bleek dit geen vervoerder te zijn in dienst van de verkoper, maar een autonome vervoerder. Op grond van dit artikel is de verbintenis tot leveren voltooid bij de afgifte van de zaken aan de eerste vervoerder ter verzending aan de koper, dit was op de plaats van vestiging van de verkoper in Frankrijk. De Rechtbank van Koophandel te Kortrijk verklaarde zich bijgevolg onbevoegd om te oordelen over de vordering van de Belgische koper.

In een arrest van het Hof van Beroep te Brussel⁸⁷ ging het om een koop-verkoopovereenkomst van gezichtsverzorgingsproducten tussen een Nederlandse vennootschap I.C.N. Pharmaceuticals Holland en de Belgische CVBA Dilco. In de overeenkomst van 1 februari 1998 werd de Belgische koper aangesteld als enige verdeler van de producten in België. De Belgische koper vorderde nu de levering van opeenvolgende bestellingen. Het hof van beroep moest oordelen over de bevoegdheid van de Belgische rechtbanken. Verkoopster (Nederlandse appellante) verwees naar het geldige en gebruikelijke forumbeding in haar leverings- en betalingsvoorwaarden. Hierin werd bepaald dat op alle overeenkomsten Nederlands recht van toepassing was. Voor de bepaling van de bevoegde rechtsmacht kan immers afge-

78. Verordening (EG) nr. 44/2001 van 22 december 2000 van de Raad van de Europese Unie betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken, *P.B. L.* 012, 16 januari 2001, 1-23 (hierna: EEX-Vo). Deze Verordening trad pas in werking op 1 maart 2002 (zie art. 76 EEX-Vo); bijgevolg is de interpretatie van art. 5 EEX-Vo nog onduidelijk.
79. Verdrag van Brussel betreffende de rechterlijke bevoegdheid en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken, *P.B. L.* 189, 28 juli 1990, 25 (zoals laatst aangepast door het Toetredingsverdrag van Spanje en Portugal van 29 mei 1989).
80. H.v.J. 6 oktober 1976, "Tessili Italiana Como / Dunlop AG", zaak 12/76, *Jur.* 1976, 1473. Zie voor een meer uitgebreide uiteenzetting: A. Heyvaert, *Belgisch Internationaal Privaatrecht, een inleiding*, Gent, Mys & Breesch, 2001, 356 p.; H. Van Houtte en M. Pertegás Sender (eds.), *Het nieuwe Europese IPR: van verdrag naar verordening*, Antwerpen, Intersentia Rechtswetenschappen, 2001, 303 p.
81. Zie art. 66 en 76 EEX-Vo.
82. Zie I. Couwenberg en M. Pertegás Sender, "Recente ontwikkelingen in het Europees bevoegdheids- en executierecht", in H. Van Houtte en M. Pertegás Sender (eds.), *Het nieuwe Europese IPR: van verdrag naar verordening*, Antwerpen, Intersentia Rechtswetenschappen, 2001, 34.
83. Verdrag van Lugano 16 september 1988 betreffende de rechterlijke bevoegdheid en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken, *P.B. L.* 319, 25 november 1988, p. 0009-0033 (hierna: Verdrag van Lugano).
84. H.v.J. 28 september 1999, "Groupe Concorde e.a.", nr. C-440/97, *R.W.* 1999-2000, 1411.

85. Kh. Kortrijk 6 januari 1997, A.R. 3247/96, *onuitg.*

86. Het CISG trad voor Frankrijk in werking op 1 januari 1988.

87. Brussel 7 september 1999, 1999/KR/53, *onuitg.*

weken worden van de basisregel van artikel 2 EEX-Verdrag met een geldig forumkeuzebeding overeenkomstig artikel 17 EEX-Verdrag. De rechter was van mening dat het forumbeding in kwestie gebruikelijk was tussen partijen vanaf de uitvoering van de overeenkomst en dat het dan ook bindend was voor het geschil over de bestellingen. De Nederlandse verkoper stelde dat de Belgische koper (geïntimeerde) zich bijgevolg niet kon beroepen op de bevoegdheidsgrond die voortvloeit uit de plaats waar de verbintenis moet worden uitgevoerd (art. 5, lid 1 EEX-Verdrag). Bovendien, zo stelde de Nederlandse vennootschap (appellante), moest de vraag naar de plaats van de levering naar Nederlands recht (*lex contractus*) beantwoord worden. Het toepasselijke Nederlandse recht ter zake was het CISG. Artikel 31, lid c) bepaalt dat de levering in beginsel gebeurt op de plaats waar de verkoper zijn vestiging had ten tijde van het sluiten van de overeenkomst (haalbaarheid van de goederen bij de verkoper). Zo bleek dat de verbintenis tot levering waarop de inleidende vordering gegrond was, in Nederland diende te worden uitgevoerd. Hieruit volgde dat de eerste rechter ten onrechte territoriaal bevoegd had verklaard en dat ook het hof van beroep om diezelfde reden als de eerste rechter territoriaal onbevoegd was.

b) Conformiteit van de geleverde zaak (art. 35, 38, 39 CISG)⁸⁸

Artikel 35, lid 1 CISG stelt heel algemeen dat de zaak moet beantwoorden aan de overeenkomst. Het contract moet steeds gecontroleerd worden op de kwantitatieve en kwalitatieve vereisten van de goederen en op de omschrijving van de verkochte goederen. De conforme levering in het Weens Koopverdrag is een algemeen, overkoepelend begrip, nl. de goederen moeten beantwoorden aan wat is afgesproken tussen partijen en aan hun verwachtingen. Een vordering op grond van artikel 35 kan betrekking hebben op zichtbare en verborgen gebreken, op een niet-conforme levering en op dwaling. Artikel 35, lid 2 bevat een functionele opvatting van de conformiteit van de koopwaar. Lid 3 stelt dat de verkoper niet verantwoordelijk is voor de niet-conformiteit wanneer de koper wist dat de zaak daarvoor niet kon dienen.

Wanneer de koper een beroep doet op de rechtsmiddelen van het CISG moet deze steeds de bepalingen van de artikelen 38 en 39 naleven. Deze bepalingen houden de plicht tot onderzoek en verwittiging in. Geleverde goederen moeten door de koper gekeurd worden en elke niet-conformiteit moet vervolgens ter kennis gebracht worden aan de verkoper binnen de termijnen voorzien in de artikelen 38 en 39. Eerst geldt voor de keuring een zo kort mogelijke termijn, die ingaat vanaf de levering. Vervolgens moet voor het pro-

test of de klachtplicht de koper de verkoper in kennis stellen binnen een redelijke termijn, die eveneens heel kort kan zijn⁸⁹ en die loopt vanaf de ontdekking van de niet-conformiteit of vanaf het moment dat de koper dit behoorde te weten. Als het protest niet tijdig gebeurt, verwerkt de koper zijn recht om een volle schadevergoeding te krijgen.⁹⁰ In de rechtspraak wordt nauwelijks een onderscheid gemaakt tussen de twee termijnen, gezien ze in werkelijkheid ook in elkaar overlopen. Over het algemeen wordt geoordeeld of de verwittigingsplicht wel tijdig is nagekomen. Daarbij wordt rekening gehouden met de tijd die nodig is om te keuren en het moment waarop de koper pas de geleverde goederen kan keuren.⁹¹

Een vonnis van de Rechtbank van Koophandel te Brussel⁹² beslechtte een geschil tussen een Italiaanse verkoper en een Belgische koper van schoenen. Er waren 149 paar schoenen besteld op 14 april 1992, 147 paar werden geleverd en er viel op te maken dat de schoenen gebreken vertoonden. De Belgische koper protesteerde niet tegen de factuur, maar ging evenmin over tot betaling. Op een tweede aanmaning tot betaling reageerde de koper met een schrijven op 3 december 1992 dat hij eerst de waar nogmaals zou controleren op gebreken en daarna zou betalen. Na de dagvaarding in betaling stelt de Belgische koper in haar conclusies dat 10 paar schoenen gebreken vertonen. De rechtbank oordeelde dat het bericht van 3 december 1992 geen protest kon zijn in de zin van artikel 39 CISG, noch kon het protest in de conclusies geldig geacht worden, gezien al 9 maanden voorbij waren na de levering. Dit is geen redelijke termijn in de zin van artikel 39 CISG.

Aan de Rechtbank van Koophandel te Kortrijk⁹³ lagen volgende feiten voor. Een levering van weefsels gebeurde op 17 mei 1993. Uit omstandigheden bleek dat de Belgische NV ten vroegste rond 10 juli 1993 mondelinge aanmerkingen zou hebben gemaakt op de levering (2 maanden na aflevering). De Belgische koper van weefsels stuurde de hele vracht terug aan de Franse verkoper op 19 juli 1993 wegens niet-conformiteit. Een eerste schriftelijke klacht volgde op 23 augustus 1993. Nu lag de vraag voor aan de rechtbank of de Belgische koper zich nog op de niet-conformiteit van de goederen kon beroepen. Volgens de rechtbank kwam de reactie van de koper te laat, ermee rekening houdende "dat

89. Duitsland kent de tendens om eerder verkopervriendelijk op te treden met het gevolg dat de termijn om te protesteren dan ook heel kort is. Frankrijk daarentegen geeft meer tijd aan de koper. Het is natuurlijk steeds mogelijk om de termijn om te protesteren op te nemen en te regelen in de overeenkomst tussen partijen.

90. Het protest is niet onderworpen aan vormvereisten. Toch moet de koper zich hoeden voor een vage verwittiging. Hij moet er steeds aan denken op tijd te protesteren en de niet-conformiteit duidelijk en precies uit te leggen.

91. De vraag is immers waar moet de keuring gebeuren en door wie? Gebeurt de keuring op het moment van de risico-overdracht die in beginsel samenvalt met de aflevering, moet de vervoerder dan keuren? Het moment van keuring kan uit alle zekerheid door partijen uitgesteld worden tot wanneer de goederen de eindbestemming bereiken.

92. Kh. Brussel 5 oktober 1994, *onuitg.*

93. Kh. Kortrijk 16 december 1996, A.R. 4328/93, *onuitg.*

88. Voor een grondige studie van deze art., zie: S. Groot, "Non-conformiteit volgens het Weens Koopverdrag. Een onderzoek naar de al dan niet uniforme wijze waarop rechters van verdragsstaten de artikelen 35, 38, 39, 40 en 44 van het CISG interpreteren en toepassen", *T.P.R.* 1999, 635-700.

in de sector van de confectie, vooral thans alwaar het aanhouden van een voorraad duur is en stoffen vlug worden bewerkt/geconfectioneerd". De rechtbank merkte bovendien nog op dat de aard van de tekortkoming moet worden gepreciseerd, wat *in casu* niet was gebeurd.

De Rechtbank van Koophandel te Hasselt⁹⁴ oordeelde over een geschil m.b.t. de levering door een Belgische verkoper aan een Nederlandse koper van neonverlichting. De overeenkomst werd gesloten op 23 oktober en 2 november 1995. De goederen zouden niet de overeengekomen kwaliteit hebben. Een allereerst protest dateert van 17 april 1996, d.i. vier maanden na de ontdekking van het gebrek. Een dergelijk protest is volgens de rechtbank van koophandel, die de vordering respectievelijk beoordeelde volgens de Eenvormige Koopwetten en het Weens Koopverdrag, niet binnen een redelijke termijn geuit. De rechtbank benadrukte dat de in artikel 39 CISG bedoelde redelijke termijn "een heel korte termijn" is.

In een geschil tussen een Belgische verkoper en een Franse koper van garen van Thaise oorsprong, lag de vraag voor aan de Rechtbank van Koophandel te Kortrijk⁹⁵ of het protest wegens een gebrekkige levering op tijd was. De koper betaalde niet en werd bijgevolg gedagvaard in betaling voor de Rechtbank van Koophandel te Kortrijk, maar stelde een tegenvordering in. De Franse koper wierp op dat er gebreken waren aan de koopwaar van drie leveringen. In de loop van de maand april 1996 zou de handelsagent van de Belgische verkoper deze laatste in kennis hebben gesteld van gebreken aan de waren gefactureerd op 27 september 1995 en 8 november 1995. De rechtbank neemt aan dat er voor het onderzoek van garen die zullen verweven worden, en die nadien zullen geleverd worden, enige tijd nodig is, maar dat een termijn van meer dan 3 maanden om te keuren toch moeilijk kan worden verleend aan de koper. Volgens de rechtbank mocht de verkoper redelijkerwijze verwachten dat een mondeling protest in een schriftelijk protest wordt herhaald. *In casu* is er voor de eerste maal sprake van een schriftelijk protest met aangetekend schrijven op 21 januari 1997, d.i. veertien maanden na de levering waarbij ook een derde levering wordt geprotesteerd. De rechtbank oordeelde dan ook dat dit bijzonder laat is en dat de koper zich niet meer kon beroepen op een vordering wegens niet-conformiteit van de goederen. Hier valt op te merken dat de rechter de termijnen van keuring en protest door elkaar haalt. Eerst moeten de goederen binnen een korte termijn worden gekeurd, waarna vervolgens het protest moet worden geuit binnen een redelijke termijn wat in de praktijk ook een heel korte termijn is.

De Rechtbank van Koophandel te Hasselt⁹⁶ oordeelde dat het voorleggen van documenten aan de faillissementskamer, waaruit moest blijken dat een aantal geleverde goede-

ren dienden te worden hersteld, niet beantwoordde aan de tijdige kennisgeving van protest uit artikel 39 CISG. Wanneer op vraag van de koper om de gebrekkige goederen te herstellen de verkoper opnieuw levert en wanneer blijkt dat die goederen onbehoorlijk hersteld zijn, dient de koper opnieuw binnen een redelijke termijn na die tweede levering te protesteren.

In een geschil voor de Rechtbank van Koophandel te Kortrijk⁹⁷ tussen een Italiaanse verkoper en een Belgische koper betrof de koopovereenkomst ecrugaren om textiel te weven. Bij de verwerking van het garen kwamen gebreken (nl. streperigheid bij de verweving) aan het licht. Bij twee leveringen stelde de koper de verkoper hiervan op de hoogte, wat resulteerde in het opmaken van een kredietnota. Nu weigerde de Belgische koper de laatste levering te betalen, omdat hij vreesde dat bij de verwerking van het nog overblijvende garen opnieuw kwaliteitsproblemen zouden rijzen. De koper werd daarop gedagvaard in betaling. De algemene voorwaarden van de Italiaanse verkoper stipuleerden dat alle klachten schriftelijk dienen te geschieden en dat geen enkele klacht nog in aanmerking zal worden genomen 10 dagen na ontvangst van de goederen, noch na gehele of gedeeltelijke verwerking van de goederen. Ondanks deze bepaling die bindend was voor de tegenpartij – gezien ze opgenomen was in de orderbevestiging van de verkoper en ondertekend werd door koper – oordeelde de rechtbank dat het beding m.b.t. de termijn geen toepassing kon vinden omdat de verkoper eerder van deze algemene voorwaarden was afgeweken. Bijgevolg paste de rechter de bepalingen uit het Weens Koopverdrag toe. Daaruit volgde dat de koper "gelet op de omstandigheden" tijdig de goederen had gekeurd. Het is immers "fysisch" onmogelijk te eisen van de koper, dat hij eerst het garen zou ontrollen om ze te controleren op gebreken. De rechtbank van koophandel meende vervolgens dat de koper tijdig en regelmatig had gewaarschuwd en dat hij concreet had gewezen op de tekortkoming. Met dit vonnis wordt aangetoond dat het belangrijk is de twee termijnen uit elkaar te houden en opeenvolgend de regelmatigheid van de keuring en daarna die van de verwittigingsplicht na te gaan.

In een arrest van het Hof van Beroep te Antwerpen⁹⁸ werd eveneens geoordeeld over de toepasselijkheid van een beding in de algemene voorwaarden dat de mogelijkheid tot protest enkel toeliet binnen de veertien dagen na levering/facturatie. *In casu* had appellante (de Belgische koper) geprotesteerd twintig respectievelijk negentien dagen na levering/facturatie. Het CISG werd in de algemene voorwaarden niet uitdrukkelijk uitgesloten. De rechter meende bovendien dat bij niet-overeenstemming tussen algemene voorwaarden en wettelijke bepalingen de wettelijke regeling tussen partijen als norm moet gelden, *in casu* het Weens Koopverdrag. Zo oordeelde de rechter dat het op 18

94. Kh. Hasselt 21 januari 1997, A.R. 1972/96, *onuitg.*

95. Kh. Kortrijk 27 juni 1997, A.R. 651/97, *onuitg.*

96. Kh. Hasselt 17 juni 1998, A.R. 1639/95, *onuitg.*

97. Kh. Kortrijk 6 oktober 1997, A.R. 4143/96, *onuitg.*

98. Antwerpen 4 november 1998, A.R. 1558/95, *onuitg.*

november geuite en gedetailleerde protest van de Belgische koper voldoet aan de artikelen 38 en 39 CISG doordat "gelet op de omstandigheden" binnen een zo kort mogelijke termijn het protest werd geformuleerd met opgave van de aard van de tekortkomingen.

De Rechtbank van Koophandel te Hasselt⁹⁹ oordeelde over volgende feiten. Een vennootschap naar Chinees recht verscheeptte per vliegtuig op 23 maart 1998 1800 eekhoorns aan een Belgische CV. Verweerster (Belgische koper) stelde vast dat twee à drie dagen na aankomst de eekhoortjes stierven, ondanks haar goede zorgen. Slechts 33 diertjes bleven in leven. Verweerster beweerde dat ze eiseres (Chinees verkoper) onmiddellijk op de hoogte zou hebben gebracht, wat deze laatste ernstig betwist. Eiseres stuurde op 16 april 1998 en 8 mei 1998 een ingebrekestelling. Verweerster stuurde op 9 mei 1998 een fax met een verontschuldiging voor haar stilzwijgen over de eekhoortjes. Toen pas wees ze erop dat enkele dagen na aankomst de diertjes waren gestorven. Ze vroeg of eiseres iets kon doen. Ze liet ook weten dat ze eiseres had moeten inlichten, maar nagelaten had dit te doen. Uiteindelijk betaalde verweerster na herhaalde ingebrekestellingen niets en ging eiseres over tot dagvaarding. De Rechtbank van Koophandel te Hasselt oordeelde dat de koper duidelijk had vastgesteld dat er iets aan de hand was met de diertjes. De rechtbank vervolgt dat "in die omstandigheden" wachten tot 9 mei, d.i. meer dan een maand en totdat de hele lading haast gestorven was, om de verkoper op de hoogte te stellen, niet meer conform de redelijke termijn is. Verweerster besefte dit immers ook zelf, gezien ze toegaf in de fax van 9 mei dat ze eerder eiseres had moeten inlichten. Overeenkomstig artikel 39 CISG verliest de Belgische koper het recht om zich te beroepen op de non-conformiteit van de zaken aan de overeenkomst.

De rechter te Hasselt bevestigde in een vonnis van 17 februari 2000¹⁰⁰ dat de redelijke termijn van artikel 39 CISG een heel korte termijn is. Een Belgische koper had de levering van februari 1996 voor het eerst aangeklaagd wegens niet-conformiteit in een brief van 17 oktober 1996, d.i. acht maanden na ontvangst van de goederen. De rechtbank oordeelde dat deze kennisgeving niet binnen een redelijke termijn was gebeurd.

Ten slotte controleerde de Rechtbank van Koophandel te Hasselt in een vonnis van 6 maart 2002¹⁰¹ precies de achterenvolgende termijnen. Een Belgische BVBA bestelt schoenen bij een Spaanse verkoper. De levering wordt voorzien op 15 juli 2000 welke op die datum effectief plaatsvindt. Op 14 februari 2001 beklaagt de Belgische koper van de schoenen zich in een fax over de slechte pasvorm van 88 paar Spaanse schoenen. Hij vermeldt dat zijn klanten zelfs niet kunnen stappen met de schoenen. De termijn om te keuren vangt aan vanaf de levering. De rechter

was van oordeel dat: "wanneer de goederen worden geleverd op de plaats waar de koper de goederen zelf distribueert, er geen reden is om de keuring uit te stellen totdat de potentiële klanten het geleverde monsteren". Het feit dat de Belgische koper slechts protesteert, nadat zijn eigen klanten hem op de hoogte brengen van een afwijking, is immers een aanwijzing dat de koper nalatig is geweest.¹⁰² De tijd nodig om de schoenen te keuren, was, gelet op de aard van het gebrek en het zichtbare karakter, bijzonder kort en was ook – volgens de rechtbank – binnen een paar weken na levering mogelijk. Op het eerste gezicht oordeelde de rechtbank dat het protest van de Belgische koper op 14 februari 2001 laatstijdig was. Nu bestond nog discussie of een eerder protest bewezen was door de enkele vermelding daarvan in het protest van 14 februari. De rechter oordeelde dat de kennisgeving onder artikel 39 niet aan bijzondere vormvereisten is onderworpen, maar dat het zeker wel om een tijdige kennisgeving dient te gaan. Een vage verwijzing, zoals *in casu*, naar een vroegere klacht (in het protest van 14 februari) kan niet volstaan. De redelijke termijn van artikel 39 CISG werd niet nageleefd.¹⁰³

c) Rechtsmiddelen van de koper in geval van niet-nakoming van de verbintenissen van de verkoper (art. 45 CISG)

Het Weens Koopverdrag voorziet een waaier van rechtsmiddelen ter bescherming van de koper. Ongeacht de tekortkoming heeft de koper recht op een geldelijke vergoeding¹⁰⁴ en op een vordering tot nakoming.¹⁰⁵ Bij een wezenlijke tekortkoming¹⁰⁶ beschikt de koper over twee bijkomende vorderingen, nl. de vordering tot nakoming door vervanging (art. 46, lid 2 CISG) en de ontbinding.

5.2. De nakoming van de overeenkomst door de koper

a) Betaling van de koopprijs (art. 53, 57, 59 CISG)

De koper is verplicht de zaken in ontvangst te nemen en de koopprijs te betalen (art. 53 CISG).¹⁰⁷ De koper dient de

99. Kh. Hasselt 19 mei 1999, *R.W.* 1999-2000, 1242.

100. Kh. Hasselt 17 februari 2000, *R.W.* 2000-01, 1138.

101. Kh. Hasselt 6 maart 2002, A.R. 01/2671, *onuitg.*

102. Zie P. Wautelet, "De verplichtingen van de koper", in H. Van Houtte, J. Erauw en P. Wautelet (eds.), *Het Weens Koopverdrag*, Antwerpen, Intersentia, 1997, nr. 5.42.

103. Voor een gelijkaardig vonnis zie: Kh. Hasselt 6 maart 2002, A.R. 01/2703, *onuitg.*

104. Dit is het rechtsmiddel bij uitsteking in het CISG.

105. Bij de vordering tot nakoming of uitvoering in natura zijn drie bepalingen van belang, nl. de vordering tot *specific performance* in art. 46, lid 1 CISG, de vordering tot herstel in art. 46, lid 3 CISG en de *Nachfrist* in art. 47 CISG.

106. Het begrip wezenlijke tekortkoming in art. 25 CISG veronderstelt twee criteria. De bewijslast bestaat uit twee elementen, enerzijds de substantiële beroving van de door de schuldeiser redelijk verwachte prestatie en anderzijds de in gebreke blijvende partij die kon voorzien of had kunnen voorzien dat een dergelijke tekortkoming een essentieel nadeel zou berokkenen aan de schuldeiser. Dit laatste element kan weerlegd worden door de schuldenaar door aan te tonen dat de substantiële ontname van het voordeel niet redelijk voorzienbaar was.

107. Voor een toepassing zie: Kh. Hasselt 9 juli 1999, A.R. 1321/99, *onuitg.*

prijs te betalen op de datum zoals vastgesteld in het contract (art. 59 CISG).¹⁰⁸

De koopprijs is in beginsel betaalbaar in de vestiging van de verkoper of wanneer de koopprijs dient te worden betaald tegen afgifte van zaken of documenten, ter plaatse van die afgifte. Het contract kan steeds een andere regeling voorzien (art. 57 CISG). Deze bepaling is vooral van belang voor de beoordeling van de bevoegde rechtbank, zoals af te leiden uit de rechtspraak. Zoals eerder vermeld kan de koper op grond van artikel 5, lid 1 EEX-Vo (ex artikel 5, lid 1 EEX-Verdrag)¹⁰⁹ worden gedagvaard voor het gerecht van de plaats waar de verbintenis, die aan de eis ten grondslag ligt, is uitgevoerd of moet worden uitgevoerd.

In het vonnis van de Rechtbank van Koophandel te Nijvel¹¹⁰ over de caoutchoucprofielen wierp verweerster (de Zwitserse verkoper) de onbevoegdheid van de rechtbank op. Zij argumenteerde dat de verbintenis die aan de eis ten grondslag lag de verbintenis tot betalen van de koopprijs was en niet de leveringsverbintenis. Bijgevolg was de rechtbank bevoegd van de plaats waar de uitvoering van die betalingsverbintenis diende te gebeuren, zijnde Zürich. De toepassing van het Weens Koopverdrag werd niet in twijfel getrokken door partijen, bijgevolg resulteerde de toepassing van artikel 57 in de rechtsmacht van de rechtbank van de vestiging van de Zwitserse verkoper.

In het vonnis van de Rechtbank van Koophandel te Hasselt¹¹¹ over de neonverlichting beoordeelde de rechter eveneens de rechtsmacht op grond van artikel 5, lid 1 EEX-Verdrag. De rechter stelde achtereenvolgens vast krachtens artikel 59 van de Eenvormige Koopwetten en artikel 57, lid 1 CISG dat de betaling van de prijs diende te gebeuren op de vestigingsplaats van de verkoper. De uitvoering van de betalingsverbintenis, die aan de eis ten grondslag lag, diende te gebeuren in Peer, nl. betaling op de plaats van de vestiging van de Belgische verkoper. De rechtbank van de plaats van uitvoering van de verbintenis is bevoegd om kennis te nemen van het geschil, *in casu* de Belgische rechtbank.

Een gelijkaardige toepassing is te vinden in het vonnis van de Rechtbank van Koophandel te Kortrijk van 27 juni 1997. Hier werd een exceptie van onbevoegdheid afgewezen van een in Italië gevestigde koper die door de in Kortrijk gevestigde verkoper voor de Kortrijkse Rechtbank van Koophandel was gedagvaard in betaling van de geleverde garen.

Tenslotte had in een vonnis van de Rechtbank van Koophandel te Hasselt¹¹² de eis betrekking op de betaling van facturen. Overeenkomstig artikel 5, lid 1 EEX-Verdrag waren de Belgische rechtbanken bevoegd.¹¹³ Op grond van artikel 57 CISG moest de koper de koopprijs betalen in de vestiging van de Belgische verkoper.

Krachtens artikel 59 CISG dient de koper te betalen van zodra de koopprijs betaalbaar is, zonder over te gaan tot enige ingebrekestelling. Artikel 59 laat niet toe om bij wijze van betaling te compenseren met schulden voor schade en intresten waarover een grondige betwisting bestaat. De prijs bedoeld in artikel 59 is die som overeengekomen bij de contractsluiting of die blijkt uit de factuur.¹¹⁴

b) Rechtsmiddelen van de verkoper bij niet-nakoming van de overeenkomst door de koper (art. 61, 63 en 64 CISG)

Tussen de sancties bij niet-nakoming van de verbintenissen door de koper en door de verkoper bestaat een strikt parallelisme. De verkoper kan om uitvoering van de verbintenissen van de koper verzoeken (art. 62 CISG). De verkoper kan een bijkomende termijn verlenen (art. 63), maar geen respijttermijn kan door de rechter of scheidsrechter verleend worden (art. 62). De verkoper kan de ontbinding verklaren, ingeval van wezenlijke tekortkoming of van niet-eerbiediging van de bijkomende termijn (art. 64). Ten slotte kan hij ook steeds schadevergoeding vorderen (art. 74).

Wat de ontbinding betreft dient gewezen te worden op het verschil met ons Belgisch materieel recht, waar de rechter steeds de ontbinding van een overeenkomst moet uitspreken. In een vonnis van 1 maart 1995¹¹⁵ – waar in het volgend punt onder artikel 71 CISG uitgebreider wordt op ingegaan (*infra*, 6.1.) – wees de rechter erop dat de ontbinding niet door de bevoegde rechterlijke instantie moet worden uitgesproken, maar dat partijen de overeenkomst ontbonden kunnen verklaren. Wel is het mogelijk om de rechtbank *a posteriori* te vragen of de overeenkomst wel terecht werd ontbonden verklaard.

Uit de drie volgende arresten blijkt dat contractpartijen nog vaak ten onrechte menen dat de *Nachfrist* of de aanvullende termijn (art. 61, lid 3 en 63 CISG) ook door de rechter kan worden verleend. De Rechtbank van Koophandel te Hasselt¹¹⁶ oordeelde in een geschil over de betaling van facturen voor de levering van kleding dat de rechter aan de tekortkomende partij geen uitsteltermijn kan verlenen. Enkel de Duitse verkoper heeft het recht om aan zijn Bel-

108. Kh. Brussel 5 oktober 1994, *onuitg.*

109. Voor een verdere bespreking van dit artikel, zie: F. Van Neck, "De bevoegdheid van de rechtbank aan de hand van artikel 5 sub 1 EEX-Verdrag, het op een internationale koopovereenkomst toepasselijke recht en de niet-conforme levering", noot onder Kh. Oudenaarde 23 november 1999, *A.J.T.* 2000-01, 682; zie ook: F. Van Neck, "Over de bevoegde rechter, het toepasselijk recht, herroepingbedingen en de Belgische internationale openbare orde", *A.J.T.* 1998-99, 944-951.

110. Kh. Nijvel 19 september 1995, R.G. 1707/93, *onuitg.*

111. Kh. Hasselt 21 januari 1997, A.R. 1972/96, *onuitg.*

112. Kh. Hasselt 16 september 1998, A.R. 2324/98, *onuitg.*

113. Voor recente en gelijkaardige toepassingen, zie: Kh. Hasselt 29 september 1999, A.R. 2347/99, *onuitg.*; Kh. Hasselt 27 oktober 1999, *A.J.T.* 1999-2000, 383; Kh. Hasselt 18 september 2001, A.R. 00/03019, *onuitg.* en Kh. Hasselt 19 september 2001, A.R. 01/1771, *onuitg.*

114. Kh. Namen 15 januari 2002, R.G. 985/01, *onuitg.*

115. Kh. Hasselt 1 maart 1995, A.R. 3641/94, *onuitg.*

116. Voor een toepassing, zie: Kh. Hasselt 5 mei 1999, A.R. 00985/99, *onuitg.*

gische koper uitstel te geven. Als de verkoper dit weigert dient de koper dan ook ineens te betalen.

In een volgend vonnis van 2 juni 1999 van dezelfde rechtbank¹¹⁷ verleende een Franse verkoper haar Belgische koper van sandwichpanelen uitstel van betaling. Verweester (de Belgische koper) wordt toegelaten de hoofdsom te betalen in zes maanden. In het vonnis van de rechtbank van koophandel luidt dat artikel 61, lid 3 CISG niet van toepassing is als de verkoper bereid is uitstel te verlenen overeenkomstig artikel 63 CISG. Hiermee wordt bedoeld dat wanneer de verkoper uitstel verleent, hij afziet van de uitoefening van een ander rechtsmiddel m.b.t. de niet-conformiteit tijdens die aanvullende termijn. Pas na afloop van de *Nachfrist*-periode kan de schuldeiser weer de mogelijkheid opnemen om de hem toegekende rechtsmiddelen uit te oefenen. Wanneer de schuldenaar deze toegekende termijn niet respecteert, is dit voor de schuldeiser een grond tot ontbinding en maakt de niet-nakoming van zijn verplichting binnen de termijn precies de wezenlijke tekortkoming uit (art. 64, lid 1, b CISG).

Ten slotte stelde de Rechtbank van Koophandel te Hasselt¹¹⁸ terecht dat, ook al zou verweester ongelukkig en te goeder trouw zijn, dit ten eerste niet kan worden afgeleid uit de omstandigheden. Bovendien – en belangrijker – kan de rechtbank zelf geen uitstel van betaling verlenen. Inderdaad, uit bovenstaande vonnissen moet duidelijk zijn dat het toekennen van een aanvullende termijn van redelijke duur een alleenrecht is van de schuldeiser zonder dat een rechter hierin kan tussenkomen. Noch een rechter, noch een scheidsrechter kan de tekortkomende partij een gratietermijn verlenen.¹¹⁹

6. Gevolgen van niet-nakoming door koper en verkoper

6.1. Geanticiperde tekortkoming en verkoop met opeenvolgende leveringen (art. 71 CISG)

Artikel 71 CISG laat de koper of verkoper toe om de nakoming van zijn verbintenis op te schorten, wanneer na het sluiten van het contract duidelijk wordt dat de wederpartij een wezenlijk deel van haar verplichting niet zal nakomen ten gevolge van een ernstig tekortschieten van haar vermogen, van haar kredietwaardigheid, of ten gevolge van haar gedrag bij de voorbereiding van de nakoming van haar verplichtingen of bij de nakoming zelf. Twee voorwaarden moeten voldaan zijn om een *anticipatory breach* in te roepen: ten eerste moet de tekortkoming wezenlijk zijn, ten tweede kan de tekortkoming pas blijken na het sluiten van het contract. De reden voor het bestaan van dit rechtsmiddel in het Weens Koopverdrag is de grondige vrees dat de

wederpartij zijn verplichtingen niet kan nakomen. Op dit punt kan artikel 71 een verschil betekenen met de bij ons gekende *exceptio non adimpleti contractus*. De *exceptio* vereist dat de prestatie van de tegenpartij al verschuldigd, opeisbaar is, terwijl in het Weens Koopverdrag slechts een grondige vrees moet bestaan voor een niet-nakoming van de prestatie. Verder is voor de toepassing van artikel 71 geen foutieve houding vereist, het gaat om een objectieve tekortkoming.

De Rechtbank van Koophandel te Hasselt¹²⁰ paste het recht van opschorting, voorzien in artikel 71 toe in een betwisting tussen een Belgische koper en een Nederlandse handelsvennootschap. De Belgische koper liet de factuur van de geleverde wintercollectie van textiel onbetaald en bestelde een maand na de facturatedatum van de wintercollectie bij de Nederlandse verkoper ook een zomercollectie. De verkoper schortte zijn verbintenis tot nakoming van de zomercollectie op totdat de winterlevering volledig betaald was. De rechtbank meende dat de Nederlandse verkoper zijn verbintenis tot levering terecht kon opschorten, gezien de verkoper redelijkerwijze kon verwachten dat, gelet op het feit dat na 7 maanden de wintercollectie nog niet volledig betaald was, ook de betaling van de zomercollectie achterwege zou blijven.

6.2. Schadevergoeding (art. 74 en 77 CISG)

De schadevergoeding is het rechtsmiddel bij uitstek in het Weens Koopverdrag. Het CISG vereist steeds dat de schade voorzienbaar is. Als de schuldenaar wil ontsnappen aan zijn verplichting tot betaling, moet hij aantonen dat op het ogenblik van de contractsluiting de schade niet kon worden voorzien en hij ze ook niet hoorde te voorzien. De schadevergoeding omvat de geleden schade met inbegrip van de gederfde winst.

In de frambozenzaak¹²¹ kreeg de Chileense verkoper het recht om de overeenkomst te ontbinden en bijkomende schadevergoeding te vorderen. Op grond van de artikelen 74 t.e.m. 77 CISG vorderde de verkoper een vergoeding voor de herverpakking, de bewaringskosten, de kosten voor verloren gegane zakken, voor administratieve, financiële en bestuurskosten en voor het winstverlies. Alle schadeposten werden aldus toegekend met uitzondering van de administratieve, financiële en bestuurskosten bij gebrek aan bewijs dat die kosten bestonden. Alle kosten werden *ex aequo et bono* berekend. Voor de berekening van de gederfde winst werd wel nagegaan of al dan niet een dekkingskoop werd gesloten (art. 75 en 76 CISG).

In een vonnis van 18 oktober 1995 van de Rechtbank van Koophandel te Hasselt¹²² was in principe de tegenstelbaarheid van de factuurvoorwaarden aan de orde. De rechtbank

117. Kh. Hasselt 2 juni 1999, A.R. 1079/99, *onuitg.*

118. Kh. Hasselt 9 juli 1999, A.R. 1321/99, *onuitg.*

119. Voor een uiteenzetting, zie: S. Stijns en R. Van Ransbeeck, "De Rechtsmiddelen (algemeen)", in H. Van Houtte, J. Erauw en P. Wautetel (eds.), *Het Weens Koopverdrag*, Antwerpen, Intersentia, 1997, 208, nr. 6.21-6.23.

120. Kh. Hasselt 1 maart 1995, A.R. 3641/94, *onuitg.*

121. Kh. Hasselt 2 mei 1995, A.R. 1849/94, *onuitg.*

122. Kh. Hasselt 18 oktober 1995, R.W. 1995-96, 1378.

oordeelde dat de gemeenschappelijke bedoeling van de partijen om af te wijken van de regeling in artikel 74 niet kan blijken uit een eenzijdig geschrift als de factuurvoorwaarden van de verkoper. De gevorderde forfaitaire schadevergoeding ten belope van 15% van het factuurbedrag werd dan ook niet toegekend. Wel verkreeg de verkoper een vergoeding begroot *ex aequo et bono* ten belope van 10%.

In een vonnis van de Rechtbank van Koophandel te Kortrijk¹²³ vorderde de onbetaalde Franse verkoper van textiel naast de betaling van de onbetaalde factuur ook de betaling van een conventionele schadevergoeding. Eerst boog de rechtbank zich over de geldigheid van de clause met schadebeding. Factuurvoorwaarden kunnen maar geldig zijn als ze tussen partijen zijn medegedeeld en wanneer er consensus over bestaat.¹²⁴ De rechtbank stelde echter vast dat in de briefwisseling, op basis waarvan de overeenkomst tot stand was gekomen, geen sprake is geweest van een clause met schadebeding. Na de contractsluiting kan de aanvankelijke overeenkomst niet worden aangevuld of gewijzigd zonder de uitdrukkelijke aanvaarding van de wederpartij, *in casu* de Belgische koper. Dergelijke aanvaarding lag niet voor, *a fortiori* kon een akkoord tot wijziging of aanvulling niet worden bewezen door een louter stilzwijgen. De Franse verkoper kon zich evenmin beroepen op een drukke voorafgaande commerciële relatie, omdat op de orderbevestigingen geen melding was gemaakt van de toepasselijkheid van de algemene voorwaarden. De vordering tot een forfaitaire schadevergoeding werd dan ook afgewezen.

Een gelijkaardige uitspraak is terug te vinden in het al besproken vonnis van de Rechtbank van Koophandel te Hasselt¹²⁵ waar de Nederlandse verkoper de betaling vorderde van de facturen vermeerderd met een moratoire intrest en een schadebeding, die beiden voorzien waren in zijn algemene verkoopsvoorwaarden. Verkoper beweerde dat deze in het begin van de handelsrelatie waren overhandigd aan de wederpartij. De rechtbank kwam tot de bevinding dat niet werd aangetoond dat de Belgische koper kennis had van de verkoopsvoorwaarden. Bijgevolg konden deze verkoopsvoorwaarden de bepalingen van het CISG niet ter zijde schuiven of aanvullen. Toch stelde de rechter dat dit niet betekende dat de verkoper geen recht had op rente of schadevergoeding. De artikelen 74 en 78 CISG bleven immers van toepassing. De debatten werden heropend opdat de partijen hun vordering konden formuleren op basis van deze bepalingen.

6.3. Rente (art. 78 CISG)

Als een partij tekortschiet in de betaling van een prijs of van enig ander achterstallig bedrag heeft de tegenpartij onverkort recht op rente op dit bedrag, naast haar recht op schadevergoeding overeenkomstig artikel 74 CISG. In het CISG

wordt niet aangegeven tegen welke interestvoet de rente moet worden begroot. Bestaat er een geldige overeenkomst hieromtrent, dan is er geen probleem.¹²⁶ Zo bevestigde een arrest van het Hof van Beroep te Antwerpen¹²⁷ dat bij geldige algemene voorwaarden tussen partijen, de eerste rechter de conventionele intresten terecht in aanmerking nam. Bestaat er tussen partijen geen geldige overeenkomst, dan wordt door rechtspraak en rechtsleer uiteenlopend verwezen naar het nationale recht toepasselijk op de overeenkomst, naar het recht van de vestiging van de debiteur of ook van de schuldeiser, naar het recht van de betaalmunt of naar een onafhankelijke standaard.¹²⁸

In drie vonnissen van de Rechtbank van Koophandel te Hasselt van 23 februari 1994¹²⁹, van 16 maart 1994¹³⁰ en van 8 oktober 1996¹³¹ wordt de bepaling van het percentage van de intrest overgelaten aan de *lex contractus* (*in casu* respectievelijk de wettelijke rente in het Duitse en het Nederlandse recht). De Rechtbank van Koophandel te Kortrijk oordeelde in het vonnis van 16 december 1996¹³² dat "alle omstandigheden van de zaak in acht genomen het aangewezen is een intrest toe te kennen [gelijk] aan de Belgische wettelijke rentevoet".

De Rechtbank van Koophandel te Hasselt verwees in twee vonnissen van 8 november 1995¹³³ en 9 oktober 1996¹³⁴ naar de intrestvoet van het land waar de schuldeiser was gevestigd, *in casu* Italië. De rechtbank stelde dat men kan aannemen dat "het terzake om intresten gaat die de [Italië] verkoper had kunnen beuren in eigen land wanneer hij de koopprijs tijdig had ontvangen". De rechtbank merkt ook op dat in het Weens Koopverdrag geen ingebrekestelling nodig is en dat de intresten dus lopen zonder dat iets bedongen is bij contract of factuurvoorwaarden.

In een vonnis van 17 februari 2000¹³⁵ is de rechtbank van mening dat de toepasselijke rentevoet de wettelijke intrestvoet is van de plaats waar de debiteur is gevestigd of de rentevoet uit het recht van de betaalmunt. *In casu* was in beide hypothesen de wettelijke intrestvoet de Belgische, gezien de Belgische koper gevestigd was in België en de betaalmunt de Belgische frank was.

Ten slotte begrootte de Rechtbank van Koophandel te Hasselt in een ander vonnis¹³⁶ de intrest louter empirisch (zon-

123. Kh. Kortrijk 16 december 1996, A.R. 4328/93, *onuitg.*

124. Zie *supra* onder 3.3. a).

125. Kh. Hasselt 2 december 1998, R.W. 1999-2000, 648.

126. Antwerpen 25 september 1985, R.W. 1986-87, 591.

127. Antwerpen 4 november 1998, A.R. 1558/95, *onuitg.*

128. B.v. de LIBOR (London International Bank of Rent Rate) is een internationaal erkende rentevoet die in de rechtspraak en in handelsrelaties wordt gebruikt.

129. Kh. Hasselt 23 februari 1994, A.R. 722/94, *onuitg.*

130. Kh. Hasselt 16 maart 1994, A.R. 3952/93, *onuitg.*

131. Kh. Hasselt 8 oktober 1996, A.R. 975/96, *onuitg.*

132. Kh. Kortrijk 16 december 1996, A.R. 4328/93, *onuitg.* (*supra*, vn. 123).

133. Kh. Hasselt 8 november 1995, A.R. 1970/95, *onuitg.*

134. Kh. Hasselt 9 oktober 1996, A.R. 2012/96, *onuitg.*

135. Kh. Hasselt 17 februari 2000, R.W. 2000-01, 1138.

136. Kh. Hasselt 18 oktober 1995, R.W. 1995-96, 1378-1379.

der enige aanwijzing van een rechtsgrond) op 10% van het factuurbedrag.¹³⁷

6.4. Bevrijdende omstandigheden (art. 79 CISG)¹³⁸

Een partij die is tekortgeschoten in de nakoming van haar verbintenis kan overmacht invoeren, wanneer de niet-nakoming te wijten is aan een hindernis die buiten de macht van de schuldenaar ligt of redelijkerwijze niet kon worden voorzien door de schuldenaar. Bovendien moet een causaal verband bestaan tussen de belemmering en de tekortkoming. Een hindernis¹³⁹ die zich voordoet na de contractuele tekortkoming zal niet in aanmerking komen voor de bevrijdingsgrond van artikel 79 CISG.

In het vonnis van 2 mei 1995¹⁴⁰ over de koop-verkoop van bevroren frambozen uit Chili riep de Belgische verweerster (koper) de bevrijdingsgrond van artikel 79, lid 1 CISG in. Verweerster meende dat door de sterke prijsdaling van frambozen op de wereldmarkt, de niet-nakoming van haar contractuele verplichtingen een bevrijdingsgrond uitmaakte. De rechtbank oordeelde echter dat artikel 79, lid 1 CISG¹⁴¹ van toepassing is wanneer een sterke prijsdaling de tegenpartij verhinderd heeft om de overeenkomst uit te voeren. Prijsschommelingen zijn volgens de rechtbank voorzienbaar en verhinderen niet om de verbintenis van verweerster uit te voeren. Verder stelde de rechtbank dat de uitvoering van de verbintenis wel een financieel verlies zou impliceren voor verweerster, maar dat dit geen beletsel kon zijn voor de uitvoering van de overeenkomst. Het afsluiten van een overeenkomst die niet winstgevend is of verlieslatend, behoort tot de risico's eigen aan het voeren van commerciële activiteiten.

7. Conclusie

Het Weens Koopverdrag omvat op dit moment de meest omvangrijke, internationale, eenvormige regeling van het kooprecht en kan beschouwd worden als een kern waaromheen een eengemaakt internationaal privaatrecht zich kan

ontwikkelen. Het CISG bevat enerzijds specifieke kooprechtelijke bepalingen, zoals over de aflevering, de conformiteit van de verkochte zaken en over de betaling van de koopprijs. Op dit gebied komen ook internationale handelsgebruiken en gewoonten aan de orde. Anderzijds regelt het CISG onderwerpen die voor het overeenkomstenrecht in het algemeen van belang zijn, zoals de interpretatie van het Verdrag en van partijverklaringen, de verbindende kracht van de gewoonte, de totstandkoming en ontbinding van overeenkomsten en de problematiek van bevrijdende omstandigheden. Het CISG wint ongetwijfeld meer en meer aan belang en maakt gezien de snelgroeiende en omvangrijke hoeveelheid aan rechtspraak deel uit van een internationale commerciële praktijk. Precies daarom lijkt een goed begrip van het Weens Koopverdrag vandaag onontbeerlijk voor het bedrijfsleven.

Ook al is het CISG het huidige wereldkooprecht, er mag niet vergeten worden dat partijen steeds kunnen afwijken van de verdragsbepalingen. De wilsvrijheid van partijen zal toch voorrang krijgen, wanneer die in duidelijke en ondubbelzinnige bewoordingen is verrat.

137. Voor een gelijkaardige oplossing, zie: Kh. Ieper 29 januari 2001, *Tijdschrift@IPR.BE/Tijdschrift van het instituut voor Internationaal Privaatrecht* maart 2001, 21-26 (te raadplegen op volgende site: <http://www.ipr.be/tijdschrift.html>).

138. Voor een uitgebreide bespreking van art. 79, zie: L. Van Den Hole, "L'exonération de responsabilité dans l'article 79 CISG en comparaison avec le droit allemand, français, belge et la common law", *T.B.H.* 1998, 356-375.

139. Een lijst van belemmeringen die in aanmerking komt voor de toepassing van art. 79 wordt soms opgenomen in standaardcontracten.

140. Kh. Hasselt 2 mei 1995, A.R. 1849/94, *onuitg.*

141. Ook de andere leden van art. 79 dienen met voldoende aandacht te worden gelezen. Zo blijkt dat een tekortkoming van een derde (b.v. arbeider, filiaalhouder of *general suppliers*) niet automatisch een bevrijdende omstandigheid is (lid 2). De partij die tekortschiet in de nakoming van de verbintenis moet binnen een redelijke termijn de andere partij in kennis stellen van de verhindering en van de gevolgen hiervan om na te komen (lid 4). Art. 79 bevrijdt de tekortkomende partij enkel van haar plicht tot betaling van schadevergoeding aan de tegenpartij. Buiten het recht van schadevergoeding kan nog eender welk middel door de schadelijgende partij worden ingeroepen (lid 5).